

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ Yıl:32 Sayı:56 Ocak 2022

ASTOP'TAN VAKFIMIZA ÖDÜL

ELA ZI Ğ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Künye

İmtiyaz Sahibi
Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı adına
Mehmet ÇAĞLAR

*Yayın Yönetmeni ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü*
Murat KATİBOĞLU

Yayın Kurulu
Prof. Kerim SUNGUROĞLU
Mustafa TURAN
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU
Prof. Kemal ÖZMEN
Cahit KOÇ

Yönetim Yeri ve Adresi
Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sk.
No: 15/3 Dikmen ANKARA
Tel: 0312 480 28 80
Fax: 0312 480 38 08
e-mail: info@elazigvakfi.org.tr

Tasarım

Nasuh Akar Mahallesi,
Süleyman Hacıabdullohoğlu Caddesi,
No:11/1 Balgat - Çankaya / ANKARA
Tel: 0.312 287 20 23 - 0.312 287 20 24
Gsm: 0.532 762 56 74
bilgi@kademedya.com
www.kademedya.com
www.kadepromosyon.com

Baskı

Ankara Ofset
Büyük Sanayi 1. Cadde
Necatibey İş Hanı Alt Kat No: 93/43-44
İskitler - Ankara
Tel: 0.312 384 50 63

Yayın Tarihi: Ocak 2022

Yayın Türü: Yerel Süreli

Yayın Aralığı: 6 ay

Yayın Dili: Türkçe

İçindekiler

<i>Mehmet ÇAĞLAR "Harput Senfonisi İzmir'de"</i>	3
<i>ASTOP'tan Vakfımıza Ödül</i>	5
<i>Prof. Dr. İlhami KIZIROĞLU "Küresel Isınma, İklim Değişimi ve Biyolojik Çeşitlilik İlişkisi"</i>	6
<i>Dr. Öner KABASAKAL "Yeniden Sosyal Ekonomi"</i>	13
<i>Mehmet ÇAĞLAR "Elmas YILDIRIM'ı Anarken"</i>	17
<i>Sevim ANAGÜR KOYUNOĞLU "Benim Yıllarım Benim Elazığ'ım"</i>	19
<i>Bedrettin KELEŞTİMUR "Azerbaycan - Türkiye Üniversitesi"</i>	23
<i>Naşide GÖKBUDAK "İnsan Olmak Çok Mu Zor?"</i>	28
<i>Hadi ÖNAL "Gakgo'ya Mektup"</i>	30
<i>Necati ESMEN "Engelli Bireylerin Toplumda Var Olma Savaşı"</i>	35
<i>Bedrettin KELEŞTİMUR "Fethi Sekin İçin"</i>	37

Bu dergi basın-meslek ilkelerine uymaya söz vermiştir. Dergideki yazılarda ifade edilen görüş ve fikirler yazarlarına aittir. Yazıların bilimsel, dil ve imla sorumlulukları yine yazarların kendilerini bağlar. Bunlar Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı dergisinin düşünce politikasını yansıtan metinler olarak mütalâa edilmemelidir.

Mehmet ÇAĞLAR
Yönetim Kurulu Başkanı

HARPUT SENFONİSİ İZMİR'DE

Vakfımızla “**EGE Dernekler Federasyonu**”nun birlikte organize ettiği “**Harput Senfonisi**” konseri 23 Eylül 2021 tarihinde İzmir’de gerçekleşti. Kültürel müziğin önde gelen ismi ünlü klasik müzik bestecisi **Ahmet Adnan Saygun**’un ismini taşıyan İzmir’deki sanat merkezinde yapılan konserde eseri bu kez “**İzmir Devlet Senfoni Orkestrası**” çaldı. Daha önceki konserlere Adana Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası eşlik etmişti. Bu konserde İzmir Devlet Senfoni Orkestrası ile koroda “**İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu**”na bağlı sanatçılar, soloda ise Devlet Operasının değerli sanatçıları, onlarla daha önce birlikte olduğumuz sayın Feryal Türkoğlu, Zeynep Halvaşı ve Mehmet Yılmaz ve konserde ilk defa aramızda yer alan sayın Aydın Uştuk yer aldılar.

Eser daha önce gerçekleştirilen altı konserde olduğu gibi bu konserde de büyük bir beğeni aldı. Pandemi koşullarına rağmen konsere önemli ölçüde ilgi olması ve daha öncekilerde olduğu gibi ayakta alkışlanması verilen emeklerin boşa gitmediğini göstermiş oldu.

Bu güne kadar on yıllık süreçte verdiğimiz emek ve gayretlerin başarılı sonuçlarla geri dönüşlerini almış olmamız hayallerimizi yeniden renklendirmeye ve yeni umutlarla kendimize farklı ve yeni hedefler koymamıza neden olmaktadır. Ayrıca yapamadıklarımıza inat, yaptığımız ve hayata geçirdiğimiz bu projeler ve elde edilen başarılar yeni şeyler için bizi daha da motive etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu güne kadar **Elazığ, Ankara, İstanbul, Adana** ve son olarak İzmir’de sahneye koyduğumuz başarılı yedi Harput Senfonisi konseri bize bu süreçte kurduğumuz hayali gerçekleştirilmenin mutluluğunu yaşatmaktadır. Sonuçta bu gün “**Harput Senfonisi**” Elazığ’ın bir markası haline gelmiş olup, Elazığ’ın tanıtımında önemli bir rol oynamaktadır.

Bilindiği gibi Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) var olma nedeni aktif katılımı göstererek topluma hizmet vermektir. Bu gerçekten hareket eden vakfımız gerçekleştirdiği bir çok önemli projenin yanısıra, bir temenniden ve bir hayalden yola çıkarak hayata geçirdiği “**Harput Senfonisi**” eseri ile şehrimizin tanıtımına verdiği bu hizmetten ve katkıdan dolayı gurur duymaktadır.

Tarihi Harput yaşamının çeşitliliğini ve renklerini yansıtan Harput senfonisinin önce ülkemizde ve daha sonra çağdaş dünyada kabul görmesi ve beğeni alması tek hedefimiz ve arzumuzdur. Bu nedenle ki, bundan sonraki hedefimiz Harput senfonisini yurt dışında izleyicileri ile buluşturmadır. Bunun ilk örneğini, geçtiğimiz günlerde Almanya'da yayın yapan bir TV kanalı bize yaşattı. Harput Senfonisi böylece ilk kez yurtdışında izlenmiş oldu. Almanya Frankfurt bölgesinde yayın yapan **"Toplum 24 TV"** kanalı 17 Kasım 2019 tarihli Elazığ konserini banttan yayınlarak bir ilke imza attı. **"Harput Senfonisi'ni izlemeyen, yaşadım demesin"** etiketi ile tanıtımı yapılan konserin yoğun ilgi ve beğeni aldığı açıklanmıştır. Şimdi hedefimiz 2022'de Nevruz bayramında **Azerbaycan'da Bakü** ve **Şuşa'da** buluşmak.

Yeni yılın tüm hemşehrilerimize ve ülkemize barış ve mutluluk getirmesi dileği ile herkese sağlık ve esenliklerle sevgi ve saygılarımızı sunarız.

Ankara Sivil Toplum Kuruluşları Platformu (ASTOP)'tan Vakfımıza Ödül

Ankara Sivil Toplum Kuruluşları Platformu (ASTOP) yönetimi tarafından her yıl 5 Aralık'ta düzenlenen “**Dünya Gönüllüler Günü**” etkinliğinde, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfımız da **üstün hizmet ve başarı ödülüne** layık görüldü.

Ankara Ticaret Odası (ATO)'nın ev sahipliğinde yapılan ve bu yıl 15'incisi düzenlenen törenin açılış konuşmasını ASTOP Kurucu Onursal Başkanı da olan Türkiye Sanayici ve İşadamları Vakfı (TÜSİAV) Başkanı Veli Sarıtoprak yaptı.

Törene ATO Başkanı Gürsel Baran, Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, Ankara Üniversitesi önceki Rektörü Prof. Dr. Erkan İbiş, hemşehrimiz Prof. Dr. Mehmet Ceyhan ile çok sayıda sivil toplum kuruluşlarının yöneticileri katıldı.

Günümüz şartlarında sivil toplum kuruluşlarının önemine değinilen törende, Elazığ'ın sosyal ve ekonomik gelişimine yaptığı katkılardan dolayı ödüle layık görülen Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı'na ödülü, ASTOP'un yönetimindeki yine bir Elazığ'lı olan Avukat Celalettin Solmaz tarafından Vakıf Başkanı Mehmet Çağlar ile yönetim kuruluna takdim edildi.

Elazığ'dan Ankara'ya yüksek öğrenim için gelen maddi durumu yetersiz gençlerimize karşılıksız burs verdiklerini ve bunun sayısının 5 bine yaklaştığını ifade eden Çağlar, eğitime ve gençlere yaptıkları bu yatırımın kendilerini gururlandırdığını bu bursları da Elazığ'lı hayırseverlerin bağışlarıyla sağladıklarını ifade etti. Vakıf olarak 4000 yıllık kadim Harput'un hakettiği değeri görmesi için Harput'un UNESCO sürecini başlatarak turizm alanında şehrimizin gelişmesini hedeflediklerini söyleyen Mehmet Çağlar, bu amaçla Fransa'nın başkenti Paris'te UNESCO merkezinde Harput konulu bir konferans düzenlediklerini bu konferansa ünlü tarihçi Prof. Dr. İlber Ortaylı'nın da katıldığını ve bu lobi çalışması neticesinde Harput'un UNESCO Dünya Kültür Mirası geçici listesine kabul edildiğini ifade etti. Çağlar bunun yanı sıra Vakıf olarak Harput Musikisinin senfonik müzikle harmanlanması ile ortaya çıkan Harput Senfonisi gibi bir eseri de 7 kez sahnelediklerini ve hedeflerinin bu müziği yurt dışına taşıyarak ülkemiz ve şehrimizin tanıtımına katkıda bulunmak istediklerini de sözlerine ekledi.

Vakıf yönetim kurulu üyesi Prof. Dr. Kadirhan Sunguroğlu'na da kanser alanındaki çalışmalarından dolayı da üstün hizmet ve başarı ödülü verildi.

Tören ödül takdimleri ve fotoğraf çekimleri ile son buldu.

Prof. Dr. İlhami KIZIROĞLU¹

KÜRESEL ISINMA, İKLİM DEĞİŞİMİ ve BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK İLİŞKİSİ

Giriş

Günümüzde, yerkürede tüm canlıların yaşamını olumsuz yönde etkileyen en önemli çevre sorunu iklimin değişmesi, küresel ısınma ve hava kirliliği ile bunların yol açtığı biyolojik çeşitlilikteki azalmadır.

Sanayi devrimine geçiş süreciyle birlikte, CO₂ salınımı da artmaya başlamıştır. Eğer CO₂ kontrollü ve ölçülü olarak salınır, doğal sirkülasyon bozulmazsa bu gaz bitki, özellikle **ormanlık alan** ve **okyanuslar** tarafından **asimilasyonda** kullanılır ve tüketilebilir.

Okyanuslar

Okyanuslar CO₂ salınımının yüzde 23'ünü absorbe (emerek) ederek, küresel iklim değişimini azaltıcı rol oynar. Ancak atmosferden yoğun CO₂'in alınımı ile okyanus asiditesi artar. Böylece deniz suyunun pH değeri düştüğü için, karbonat kimyası bozulur. Örneğin, okyanus üst yüzeyinin pH değeri, sanayileşme öncesine göre, son 30 yıl içinde, yaklaşık 0.1 birim azalmıştır. Bu durum asiditede yüzde 26 oranında bir artış demektir. CO₂ salınımı şu andaki düzeyde gerçekleşmeyi sürdürürse, BM (2019-2020) raporuna göre, asidite içeriğinin yüz yıl sonuna kadar yüzde 100-150 oranında artması beklenecektir. Okyanuslardaki asidite artışı ile okyanusların CO₂ alımı zayıflayacağı için, küresel iklim değişimini azaltacak önemli bir öğeden yararlanma olanağı da yok olacaktır (Resim 1).

(1) OSTİM Teknik Üniversitesi; Yenimahalle/Ankara
ilhami.kiziroglu@ostimteknik.edu.tr, ikiziroglu@gmail.com

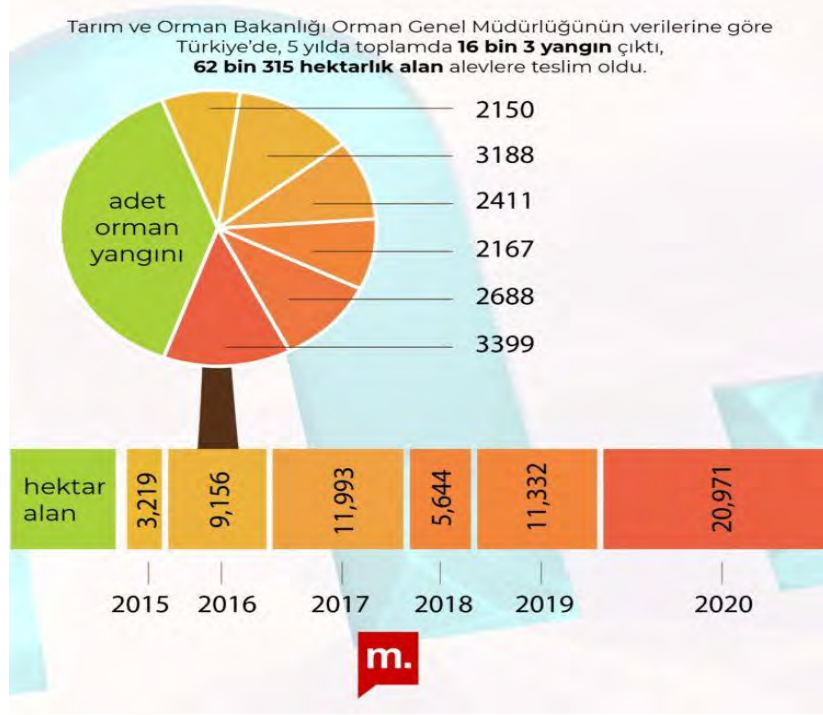

Resim 1. İklim değişikliği ile okyanusların yapısı da bozuluyor (<https://www.google.com/search?q=Klimawandel+und+Ozeane&tbm>)

Orman Ekosistemleri

Küresel sıcaklık artışını engelleyecek ikinci öge olan orman ekosistemleri, yersiz ve anlamsız gerekçelerle tahrip ve yok edilmektedir. Oysa ormanlar sadece biyolojik çeşitliliğin kaynağı değil, aynı zamanda havada bulunan CO₂'in de kullanıcısıdır. Ormanlar bu gazın olumsuz etkilerini atmosfer veya okyanuslarda birikmesini engelleyerek azaltmaktadır. Ancak doğanın akciğerleri olan ve karasal iklim kuşağındaki ormanlar başta olmak üzere, tropik orman ve Amazon ormanları; yani **Dünya Ormanları** yok edilmektedir.

Ülkemizde de olduğu gibi, küresel çapta, özellikle fosil yakıt, altın arama, madencilik ve diğer amaçlarla ormanların tahribi sürmektedir. Ayrıca Türkiye orman varlığının yüzde 56'sı (12.5 milyon hektar) yangına hassas bölgelerdedir. Özellikle kıyı kesimleri, haziran-ekim döneminde sürekli yangın tehdidi altındadır. Türkiye ormanlarında 1937-2004 yılları arasında 1 561 024 ha ormanlık alan yanmıştır. Ortalama yıllık yanan orman alanı 23 bin 299 hektarı bulmaktadır. 2021 yılının ocak-ağustos aylarındaki orman yangınları ile yok olan orman alanı ise yaklaşık 177 476 ha'dır. Bu miktar 2008-2020 döneminde her yıl yangınla tahrip olan 20 760 hektarlık alanın % 755 oranında artması demektir. Türkiye'de son beş yılda çıkan yangın sayısı ve yanan ormanlık alan miktarı Grafik 1'de görülmektedir..

Grafik 1. Türkiye’de son beş yılda çıkan yangın sayısı ve yanan ormanlık alan miktarı

Kaynak: Medyascope.tv

Tropik ormanlar, dünya orman varlığının yüzde 15’ini oluşturuyordu. Bu ormanlardaki çeşitli tahribatlar sonucunda orman varlığı, yüzde 6-7 düzeyine inmiştir. Diğer ormanlık bölgelerde de durum farklı değildir. Son elli yıllık dönemde, yılda 7.3 milyon hektar ormanlık alan yok edilmiştir. **Dünya Ormanlık Alanı**, BM 2020 yılı raporuna göre 2000 yılında yüzde 31.9’dan, 2020 yılında yüzde 31.2’ye inmiştir. Bu da **100 milyon hektarlık orman alanı** demektir. Hatta bu kayıp, 2010-2015 yılları arasında yıllık 12, 2015-2020 yılları arasında yıllık 10 milyon hektarı bulmuştur. Bu ise her dakikada yok olan 14 hektar ormana denktir.

Endüstrileşme Süreci

Karbondiyoksit Emisyonları, bilindiği gibi sanayi devrimine geçiş süreciyle birlikte, CO₂ salınımı da artmaya başlamıştır. Eğer CO₂ kontrollü ve ölçülü olarak salınır, doğal sirkülasyon bozulmazsa bu gaz bitki, özellikle ormanlık alan ve okyanuslar tarafından asimilasyonda kullanılır ve tüketilebilir. Ormanlık alanların kaybıyla CO₂ salınımı artar, biyolojik çeşitlilik azalır, toprak bozulması ve erozyonu yükselir. İnsanoğlunun kontrolsüz ve filtre takmadan işlediği çeşitli sanayi kollarından durmaksızın CO₂ salındığından havadaki yoğunluğu sürekli artar. Kömür gibi yakıtlar, özellikle termik santraller, tarım ve endüstriyel kaynaklı etkinlikler nedeniyle CO₂ yoğunluğu 280 ppm’den, günümüzde 405.5 ppm sınırına dayanmıştır. Örneğin küresel olarak ortalama sadece 2015-2017 arasındaki artış 400.1’den 405.5 ppm’ye ve 2019’da 410.7 ppm’den 2020 yılında da 413.2 ppm’e çıkmıştır.

CO₂’in dünyadaki yıllık salınım miktarı 36 441 000 000 tona çıkmıştır. Kişi başına düşen CO₂ salınım miktarı 4.72 tondur. En fazla kişi başına düşen CO₂ salınım miktarı, nüfusuna göre Katar’dadır. Sadece sera gazı salınımı içinde CO₂’in Almanya’daki payı % 88’dir. G-20 Ülkeleri küresel CO₂ emisyonlarının % 80’ine yol açmaktadır (Resim 2; Tablo 1 ve Grafik 1).

Resim 2. Toprak verimsizleşiyor, iklim değişimi doğanın yapısını bozuyor.
(<https://www.google.com/search?q=Klimawandel&rlz>)'den.

Tablo 1. En fazla yıllık CO₂ salınımı yapan ve dünyayı en fazla kirleten ülkeler ve nüfusa göre yıllık en yüksek CO₂ salınımı yapan ülkelerde kişi başına düşen CO₂ salınım miktarı (ton)

Ülkeler	2005	2012***	2018*		2019*****	2020**		22.11.2012***	
	%	Milyon ton	Milyon ton	%	Milyon ton	Milyon ton	%	Ülke	Miktar ton
Çin	22.5	7 270	11 256	29.7	11 535	10642	27.9	Katar/	38/30.7
ABD	15.5	5 369	5275	13.9	5107	5 172	14.5	Kuveyt	32
Hindistan	5.14	1 626	2622	6.9	2597	2 455	7.2	Trinidad	32
Rusya	4.12	1 581	1748	4.6	1792	1 761	4.61	Luxemb.	21
Japonya	3.54	1143	1199	3.2	1154	1 253	3.04	Brunei	21
Almanya	2.23	762	753	2.0	703	778	1.93	BAE	21/18.2
Güney Kore	1.68	563	695	1.8	652	617	1.68	NL Antill	19
Kanada	1.58	537	594	1.6	585	555	1.58	Bahrain	19
İran	2.14	509	728	1.9	702	634	2.14	ABD	17/14.4
İngiltere		484	395		365	399		Avustral	17/15
S. Arabistan	1.6	446	625	1.7	615	506	1.6	Cebelita	17
Meksika	1.2	417	496		485	472	1.2	S.Arabista	16/14.5
Endonezya	2.3	411	558		626	502	1.69	Kanada	16/15.2
İtalya		398			332	353		Rusya	/11.4
Brezilya	2.3				478	486		Oman	14
Avustralya					434	446	1.13	Gün. Kore	/11.3
GüneyAfrika	1.76				495	417		Hollanda	/8.4
Türkiye					416	357		Japonya	/8.4
Avrupa Birliği						3 470		Almanya	/7.8
Ulusal Deniz Taşımacılığı						642		Türkiye	/4.4
Uluslar Hava Taşımacılığı						502		Hindistan	1.7

*= Kaynak: EU-Kommission 2019 Raporu: Fosil CO₂ salınımı, yıl 2018.

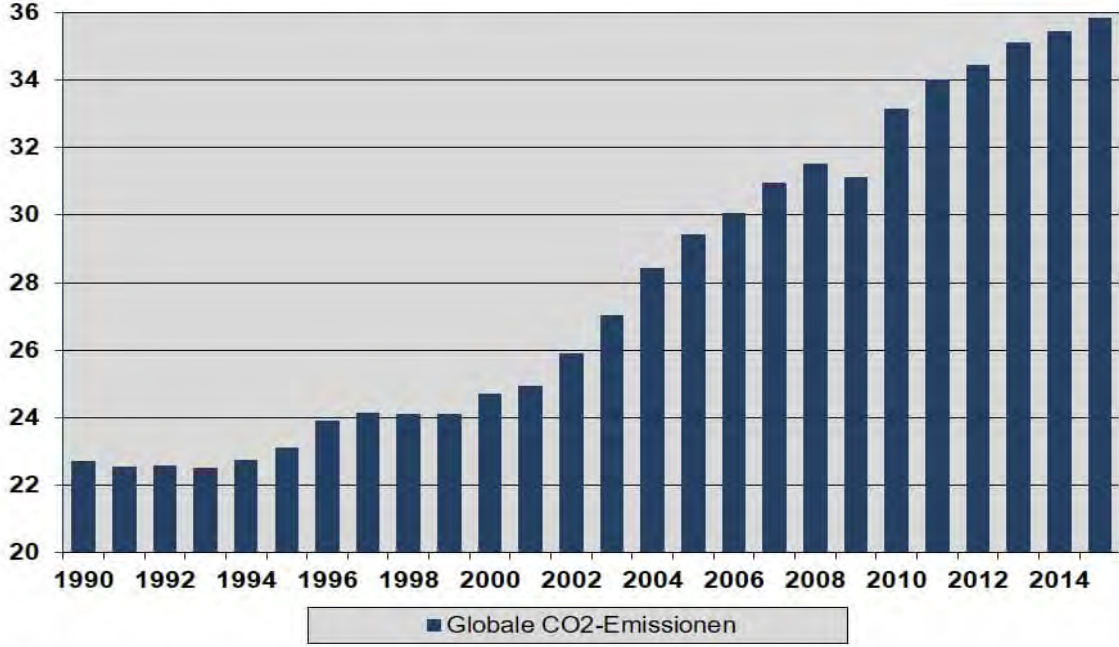
**= Kaynak: Avrupa Komisyonu, Hollanda Çevre Değerlendirme Ajansı 2020 Komisyon Raporu, yayım tarihi 1 Eylül 2021.

***= Kaynak: Statistica ;

****= Kaynak: Statista 2021; 2019 verilerine göre nüfusuna göre kişi başına, en fazla CO₂ salınımı yapan ,(ton olarak) ülkeler;

*****= Kaynak: edgar.jrc.ec.europa.eu: 2019 yılı fosil CO₂ salınımı: Dünyada: 38 milyar ton.

Globale CO₂-Emissionen 1990 bis 2015 (Mrd. t)

Quelle: IWR, Daten: IWR, BP

© IWR, 2016

Grafik 1. Küresel CO₂ emisyonlarının 1990 dan 2015'e değişimi (Milyar ton)

Dünya iklimini korumaya yönelik amaç taşıyan 11 Aralık 1997 tarihindeki Kyoto İklim Değişimi Protokolü, 2005 yılında antlaşma olarak yürürlüğe girmiştir. 2011 Aralık ayında ise 191 ülke bu antlaşmaya taraf olmuştur.

Kyoto Protokolü, daha 2001 yılında, en fazla sera gazı ve CO₂ üreten ABD'nin protestosuna yol açmıştır. Sonuçta küresel sera gazları ve CO₂ salınımının büyük bir bölümünden sorumlu olan ABD, protokolü reddetmiştir. Kanada ise protokolü önce imzalamış; ancak bir hafta sonra imzasını geri çekmiştir. İmzacı ülkeler, iklim değişikliğinin en önemli etken maddesi olan, adı geçen gazların miktarını 2008-2012 zorunlu indirim döneminde yüzde 5.2 azaltarak, 1990 yılı düzeyine çekmeyi kabul etmişlerdir. 20 Nisan 2020'ye kadar ikinci Kyoto Protokolü'ne sadık kalan ülke sayısı 136'ya inmiştir. Bu ülkeler 2020 yılından sonraki sürecin nasıl işleyeceği ile ilgili olan Paris Antlaşması'nı da imzalamışlar, böylece sera gazları ve CO₂ salınımını kontrol altına almayı taahhüt etmişlerdir. Paris Antlaşması'nda yerküredeki sıcaklık artışının 2 hatta 1.5 oC ile sınırlandırılması hedeflenmiştir. 2015 yılındaki Paris Antlaşması'ndan sonra geçen 5 yıllık sürede, taraf olan ülkeler milli iklim ve CO₂ salınımını indirgemek zorundadır. Ancak küresel sıcaklığın artışını önleyici olarak CO₂ salınımının azaltılması konusunda verdikleri sözü hiçbir ülkenin tutmadığı görülmektedir (bkz. Tablo 1). Bu yüzden de 1990 yılından bu yana, sera gazı salınımı yüzde 41 oranında artış kaydetmiştir ve artmayı da sürdürmektedir. Önümüzdeki on yıllık sürede de bir değişiklik olmazsa yerkürenin sıcaklığında, 1.5 oC'lik bir artış daha beklenecektir.

Türkiye Kyoto Protokolü'ne 2009 yılında taraf olmuş, bu yıl da imzalayarak parlamentoda onaylamıştır. Şu anda da dünya ülkeleri 2030 ve 2050 yıllarına kadar 26. BM İklim Değişikliği Konferansı(COP26)'da küresel iklim değişimini engellemeye yönelik neler yapılması ile ilgili İskoçya/Glasgow toplantısını yapmaktadırlar.

- İklim değişimi ile savaş ve uyum çalışmalarına ayrılacak fon (zengin ülkelerin katılımı)
- İklim değişikliğini önlemeye yönelik oluşacak olaylara tazminat (zengin ülkeler tarafından)
- Ekonomide yeşil dönüşüm için fon.

Zengin ülkeler 2020'ye kadar vermeyi taahhüt ettikleri 100 milyar doların 2021 bitmesini ramak kala hibekredi olarak sadece 79 milyarını vermişlerdir. Karbon finansmanı daha çok tartışılacaktır. Böylece çevreyi kirleten ülkeler karbonsalınımını nedeniyle ödemeyayıp, yeşil ekonomiyeyönelmesi istenen ülkelere karbon kredisi satışı yapacaklardır. Çevreyi kirleterek ormanlık ekosistemleri yok eden ülkelerin ne kadar ceza ödeyeceğine kim karar verecek??? Küresel sıcaklık artışları, dönüşü olmayacak felaketlere neden olacaktır. Çünkü fosil kaynak rezervlerini elinde bulunduran ABD, Rusya, Suudi Arabistan ve Avustralya, alınması düşünülen hertürlü önlemi bloke etmeyi, göz göre göre sürdürmektedir. ABD, Kanada ve Avustralya, BM'nin iklim sözleşmesini imzalamamakla, dünya iklimini bozmayı sürdüreceklerini de kabul etmişlerdir.

Endüstrileşme sürecinin başlamasından bu yana yerkürenin 1.1oC sıcaklığı artmıştır. Yerküredeki sıcaklık artışı bu hızla giderse, 2040 yılında 1,5oC'lik bir sıcaklık artışı söz konusu olacaktır. Bu artış iklim değişikliğini de çok hızlı ve olumsuz bir şekilde tetiklemiş ve yerküre yüzölçümünün yaklaşık yüzde 20'si, 2000-2015 yılları arasında aktif çölleşme tehdidi altına girmiştir. Öyle ki şu anda karasal alanların yaklaşık 1/5'i çölleşme tehdidi ile karşı karşıyadır. Bu durum bir milyar nüfusu etkileyecek sonuçlar doğuracaktır (BM Raporu 2019, s. 18). Bunun önlenmesi için özellikle doğanın genetik kaynağını oluşturan ormanlık alanların korunması ve bu çok önemli ekosistemlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekir. Yoksa biyolojik çeşitlilik kaybı da çok süratli olacaktır.

Biyolojik Çeşitlilik Azalıyor

Yerküredeki bitki ve hayvan popülasyonunun izlendiği **Kırmızı Liste (Rote Liste) endeksine** göre son otuz yılda, çeşitli türlerin soyunun tükenme tehdidi altına girme oranı yüzde 10 artmıştır. Buna göre 31 bin türün soyu tükenme tehdidi altındadır. Bu endeks 1990'da 0.82'den 2015'te 0.75'e ve oradan da 2020'de 0.73'e azalma göstermiştir (Tablo 2). Bu arada 1 değeri hiçbir türün soyunun tükenme tehdidi altında olmadığını gösterir, **(sıfır)** ise o türün soyunun tükenmiş olduğunu ifade eder. Doğa tahribatı günümüzdeki düzeyde sürdürülürse, bu endeks 2030'da 0.70'e inecektir. Bunda yanlış tarım, yanlış ormancılık (ormansızlaştırma), yanlış sanayi uygulamaları sonucu iklim değişimleri ve işgalci türlerin yaygınlaşması rol oynar.

Görüldüğü gibi günümüzde biyolojik çeşitlilik çok hızlı bir şekilde azalmaktadır. Dünya genelinde biyolojik çeşitlilik için önemli olan karasal alanlar, tatlı su ve dağlık bölge ekosistemlerindeki azalma 2000-2010 yılları arasında yüzde 10, 2010-2018 arasında ise yüzde 2-3'ü bulmuştur. Böyle giderse biyolojik çeşitlilik için çok önemli olan bu alanlardaki azalma oranının, 2030 yılına kadar yüzde 50 düzeyine ulaşması kaçınılmazdır (BM 2019-2020). 2017-2021 yıllarında kırmızı listelere göre soyu tükenme tehdidi altında olan hayvan ve bitki türlerindeki sayısal artış Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Dünyadaki 2000-2021 yıllarında Kırmızı Listelerde tükenme tehdidi altına giren hayvan ve bitki türü sayıları

Yıllar	Omurgalı	Omurgasız	Bitki	Diğer
2021	10 119	5 653	22 503	268
2020	9 677	5 489	20 360	239
2019	9 013	5 221	15 774	170
2018	8 442	5 040	13 299	59
2017	8 374	4 893	12 505	49
2010	6 714	2 904	8 724	9
2000	3 507	1 928	5 611	0

Kaynak: Statista.com/statistik/

Yok Oluş Sürecine Doğru

Çevrenin bozulan ve bozulmayı sürdüren doğal taşıma kapasitesi, insanoğlunun bir çeşit yok oluş sürecine girdiğini bize gösteriyor. Avrupa Toprak Bürosu'nun verdiği bilgiye göre her gün bin kilometrekarelik tarım arazisi yok olmaktadır. Bunda yol yapımı, şehirlerdeki betonlaşma ve endüstriyel alanların genişletilmesinin rolü büyüktür. Ayrıca kullanılan yoğun kimyasallar toprak ve sulak alan mikroorganizma fauna ve florasını diğer bir ifadeyle mikrokozmosu, tamamentahripediptoprağıverimsizleştirmekte ve sulak sistemleri müsilağ gibitehlikelerle karşı karşıya getirmektedir.

Ancak kendilerini yer kürenin en güçlüsü oldukları düşüncesine kaptıran bazı ülkeler, böyle giderse 2050 yılında dünyanın sonunun geleceğini neden görmek istemiyor? Örneğin dünya nüfusunun sadece 1/16'sını oluşturan ABD, dünyada üretilen enerjinin yüzde 50'sini tüketiyor. Gelişmekte olan ve fakir ülkeler de geri teknolojiler kullanarak çevreyi bozma sürecinde ABD'yi örnekleyecek olurlarsa bu süreç 2050'yi bile bulmadan tamamlanacaktır. Oysa hammadde ve yenilenemeyen kaynaklardaki azalma, tüm insanlığı ilgilendirmektedir.

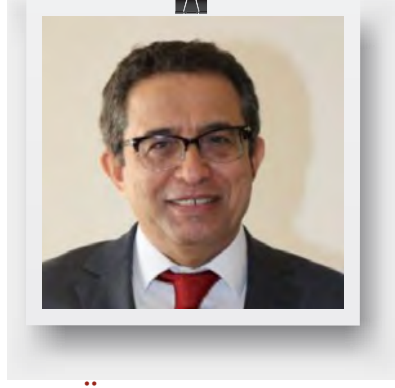
Nüfus artışı ile doğrudan ilişkisi olan endüstriyel kirlenme ve çevre yıkımını önleme, insanoğlunun öncelmesi gereken olaylar zinciridir. Tüm sektörlerde acımasızca kullanılan kimyasallardan (pestisit ve herbisitler gibi) kaynaklanan kirlenme, hava ve sulak alanları geri dönülemeyecek düzeyde olumsuz etkilemektedir. Dünya nüfusunun neredeyse yarıya yakın bir bölümü, temiz su kaynaklarına ulaşmada güçlük çekmekte ve bu yüzden ölümlerle sonuçlanan birçok hastalık ortaya çıkmaktadır. Adı geçen gazlardaki kontrolsüz artış, günümüzdeki gibi sürecek olursa dinazorların yok oluş sürecinin, tüm insanlık için de geçerli olacağı ve yedinci küresel yıkımdan hiçbir canlı varlığın kurtulamayacağı bilmesi gerekir. Bunun için de son tarih 2050'li yıllardır.

Alınacak Önlemler

Doğanın temiz enerji kaynakları, hızla devreye sokulmalı ve bu amaçla yeni gelişmelere yatırım yapılmalıdır. Bunları kısa, orta ve uzun vadeli planlamalarla gerçekleştirme yoluna gidilmelidir. Doğada tüm insanlığın gereksinimini karşılayacak miktarda temiz enerji bulunmaktadır. Yeter ki bunun elde edilmesi için yeni teknolojilere yatırım yapılmasını engelleyen karteller bu işten ellerini çeksinler ve bütünleşik bir dünya görüşü ile hareket etsinler. Bu bağlamda Avrupa'nın ikinci büyük solar enerji kapasitesine sahip olan ülkemizin güney bölgelerinde yoğun bir şekilde güneş enerjisinden yararlanılmalıdır. Almanya geçen yıllarda elektrik enerjisinin yüzde 20-22'sini solar enerjiden elde etme başarısını göstermiştir.

Bizim ülkemizde bu oran çok düşüktür. Yenilenebilir enerjideki en son gelişmiş teknoloji ve bu kaynakların sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekir. **Uygun dönemlerde üretilen enerjinin, depolanma yöntemleri geliştirilmelidir.** Bunun için yapılacak yatırımlar, ilk planda yüksek gibi görünse de uzun vadede hammaddesi bedava olan bu kaynaklardan elde edilecek enerjinin kullanımı, çok düşük maliyetli olacaktır.

***Yeşil enerji teknolojilerinin geliştirilip yaygınlaşması ile insanlığın sonunun gelmesi de önlenilecektir.
Bunu sağlamak için, uygun dönemlerde üretilen enerjinin, depolanma yöntemleri bulunup küresel bazda yaygınlaştırılmalıdır.***

Dr. Öner KABASAKAL

YENİDEN SOSYAL EKONOMİ

1. Giriş

Vakıf Dergimizin 49'uncu sayısında Elazığ için sanayileşme değil, bilgi ve sosyal ekonomi geliştirmeyi önermiştim. Bu defa aynı önerimi sağlık ekonomisi ağırlıklı olarak tekrarlamak istiyorum. Bilgi ve Sosyal Ekonomiden kastımız; akıl, bilgi, araştırma, inovasyon, yazılım, eğitim, sağlık gibi sanayi ürünü olmayan, ancak ekonomik getirisi ve katma değeri imalat sanayiden bile yüksek bir ekonomik faaliyettir. Bu ekonominin temeli akıl ve bilgiye dayanmaktadır.

Bu önerimi iki temel varsayıma göre geliştirmiştim. Bunlardan birincisi; Elazığ'ın tarihi, sosyal entelektüel altyapısı ve göstergeleri bölge hatta ülke değerlerinden daha yüksek olduğundan eğitim ve bilgi temelli bir faaliyet için uygun olduğudur. Son yıllarda aldığı göçlerle göstergeleri bozulmuş olsa bile, kurulacak bir bilgi ve sosyal ekonomi sayesinde daha kıymetli sosyal değerlere yükselebilecek ve önerdiğimiz gelişme stratejisine uygun şartlar hazırlanmış olacaktır.

İkinci varsayımımız ise; yaratılacak bir bilgi ve sosyal ekonominin Elazığ'da oluşturacağı katma değer, istihdamın ve refahın, klasik bir sanayileşmeden daha hızlı ve verimli olacağı görüşüne dayanmaktadır.

Bu öneriyle Elazığ'ın yarım kalmış sanayileşmesini by-pass ederek "Bilgi Toplumu"na geçişi hedeflenmektedir.

2. Kurumsal Hazırlıklar

Bilgi ve sosyal ekonomi için atılması gereken ilk adım Elazığ'da entelektüel bir ortamın oluşturulmasıdır. Kuşkusuz bu ortamın geliştirilmesi bilimsel bilgiyi teknolojik bilgi haline dönüştürüp inovasyonu sağlayacak bir sosyal altyapının hazırlanmasıyla olur.

Fırat Üniversitesi'nin araştırma üniversitesi olarak belirlenmesi önerimizin gerçekleşmesi için önemli bir imkândır. Türkiye'nin en eski mühendislik fakültelerinden (önce akademi olarak) birine sahip olan Elazığ'ın yıllar içinde bu fırsatı yeterince değerlendiremediği ve bir bilgi ekonomisi altyapısını kuramadığı görünen bir gerçektir. Fırat Üniversitesi'nin bir araştırma üniversitesi olmasının ilimize yeni fırsat ve imkânlar sunacağı muhakkaktır. Fırat Üniversitesi'nin bu fırsatı değerlendirip, gerçekten bir araştırma üniversitesi olması, Elazığ'da bir bilgi ve sosyal ekonomi ortamının geliştirilmesi için çok önemlidir.

Uluslararası değerlendirmeler araştırma üniversitelerinde akademik ve idari farklılıkları ısrarla vurgulamaktadır. Şüphesiz bu farklılıklar yapısal dönüşümleri gerekli kılmaktadır. Bir araştırma üniversitelerinde araştırma yapabilme kapasitesinin, araştırma kalitesinin, araştırmanın fonksiyonelliği, uygulamaya dönüklüğü, araştırmanın çevre ve ile etkileşimi ve işbirliğinin diğer üniversiteler göre daha yüksek olması beklenir.

Fırat Üniversitesi'nin alacağı yapısal önlemler arasında kamu dışı fon bulma, fonu daha özgür harcayabilme, kaynağı verimli ve amaca uygun kullanabilme, sanayiye danışmanlık yapma, uluslararasılaşma kapasitesini geliştirme önemli bulunmaktadır.

Bir araştırma üniversitesi olarak Fırat Üniversitesi'nin lisans ve önlisans düzeyindeki öğrenci sayısı değil, lisansüstü ve özellikle doktora düzeyindeki öğrenci sayısı, araştırma ve inovasyon üzerinde hedefler koymak zorunda olduğunu kaydetmek gerekir.

Araştırma üniversitesi olarak Fırat Üniversitesi'nin seçilecek bir alanda "Mükemmellik Merkezi (Center of Excellence)" kurması Elazığ'da yaratılacak bir Bilgi ve Sosyal Ekonomi için çok önemlidir. Fırat Üniversitesi'nde kurulacak Mükemmellik Merkezi'nin sağlık alanında olması uygulanabilir bulunmaktadır. Bu yolla Elazığ'ın sağlık yazılımı, sağlık know-how'u, sağlık teknolojisi bilgisi ve sağlık teknolojisi üretim merkezi olması için önemli bir adım atılmış olacaktır. Önceki yazımızda zikrettiğimiz üzere Elazığ'ın sağlık sektörü gelişmişlik endeksine göre Türkiye'nin sekizinci gelişmiş ili olmasını bir motivasyon konusu olarak değerlendirmek mümkündür.

Elazığ'ın bir sağlık teknolojisi merkezi olabilmesi için atılması gereken ikinci adım ise; ilerde bir "Sağlık Vadisi" olarak geliştirmek üzere, bir "Sağlık İhtisas Organize Sanayi Bölgesi" kurmaktır. Sağlık Vadisi yolundaki bu adımın gerçekleşebilmesi şüphesiz kamunun sağlayacağı özel ve istisnai desteklerle mümkün olabilecektir. Bu nedenle Elazığ yerel yöneticilerinin, siyasilerinin, sivil toplum örgütlerinin, Ticaret ve Sanayi Odasının ilimize ilişkin taleplerini bu yönde yoğunlaştırması beklenmektedir.

Bir sağlık vadisi kurabilmek, sadece Elazığ'ın değil, Türkiye'nin geleceği için stratejik bir yatırım alanı olduğu açıktır. Günümüzde ülkemiz sağlık alanında ileri teknolojik sağlık ürünlerinden, en basit sağlık tekstiline kadar kullandığı araçların %85'ini ithal etmektedir. Tahmin edileceği üzere ileri teknolojik ürünlerin tümünü dışardan alırken, çok önemli bir döviz kaybına uğramaktadır.

Günümüzde en fazla inovasyonun ve en yüksek teknolojinin yaşandığı üç sektör savunma, telekomünikasyon ve sağlıktır. Bir sağlık merkezi olması Elazığ'ı bir bilgi, know-how ve yüksek teknoloji üssü haline getireceği muhakkaktır.

Dünyadaki başarılı örnekler baktığımızda Elazığ'ın bir sağlık üssü olabilmesinin hayal olmadığı görülmektedir. ABD, ülkesinde bir ileri teknoloji ve bilgi ekonomisi kurmak için önce Stanford ve University of California at Berkeley üniversitelerini yıllarca destekleyerek geliştirdi ve sonuçta ünlü "Silikon Vadisi"ne hayat verdi. Yine ABD,

doğusunda MIT (Massachusetts Institute of Technology), batısında Stanford Üniversitesi'ni yönlendirerek dünyanın en büyük savunma sanayini kurmuştur. Columbia (Newyork) Üniversitesi'ne verilen misyon ise 4.500 km uzaktaki Los Angeles'da (Hollywood) film endüstrisi kurmaktır. Görüldüğü gibi fabrika bacasından daha çok akıl, bilgi ve beceriye dayanan bir ekonomi yaratmanın birinci yolu bu yolda görevlendirilmiş üniversiteleri geliştirip, desteklemektir.

Sağlık Vadisi olmak Elazığ'ın yerel güç ve kaynaklarıyla başarabileceği bir konu değildir. Ancak sağlık teknolojisi üretmek için bir bilgi, inovasyon, yazılım ve entelektüel ortam yaratmak Elazığ'ın gücü dâhilinde olduğunu değerlendirmek mümkündür. Bu şartlarda Elazığ'ın gerekli sosyal, akademik altyapıyı kurmak yanında kentte bilgi ekonomisi talebi yaratmak ve bunu merkezi idareye sunarak teşvik tedbirleri aldirmek bu projenin yerel çabaları olacaktır.

Fırat Üniversitesi'nin araştırma yoğun yeni stratejisi doğrultusunda yapısal ve idari dönüşümü yanında geliştireceği uygulama amaçlı araştırmalar ve bunları teknolojik bilgiye ve inovasyona dönüştüren önceliklerini destekleyen bir değer kurumsal hazırlık da Sağlık İhtisas Teknoparkı'nın kurulması olmak durumundadır.

3. Sağlık Ekonomisine Doğru

Sağlık Vadisi ve Sağlık İhtisas Teknoparkı'nın Elazığ'da bir yazılım ortamı yaratması kuvvetle muhtemeldir. Teknoparkın geliştirilmesi için Türkiye'nin en eski mühendislik fakültelerinden birisinin Elazığ'da olması değerli bir başlangıçtır.

Araştırma Üniversitesi, Sağlık Vadisi, Sağlık İhtisas Teknoparkı, tecrübeli bir mühendislik fakültesi, yazılıma yönelmiş nitelikli bir insangücü ve yeterli bir entelektüel ortamın yaratacağı doğal sonuç; "Elazığ Bilişim Organize Sanayi'nin" kurulması olacaktır.

Fırat Üniversitesi'nin gelişmiş bir Tıp Fakültesi olmasına rağmen bir sağlık ekonomisi yaratma stratejisi için ek bir kuruma daha ihtiyaç duyulacağı değerlendirilmektedir. Bu kurumun sağlık alanında bir ihtisas üniversitesi olması önerilmektedir.

4. Sağlık Bilimleri Üniversitesi

Elazığ'da kurulacak ikinci üniversitenin Tıp, Hayat Bilimleri, Sağlık Bilimleri, Mühendislik, Diş Hekimliği Fakültesi ile Sağlık Meslek Yüksek Okulundan oluşması önerilmektedir.

Küçük, değişim ve düşünme hızına ayak uydurabilmesi, dış ilişkilerde bağımsız olabilmesi, karar süreci, rekabetçilik, finansman sağlama gibi avantajları nedeniyle bu üniversitenin bir vakıf üniversitesi olması daha faydalı olacaktır.

Bu üniversiteyi Elazığ'a öğrenci nüfusu kazandırıp, iç ticaret için yeni imkanlar yaratmak gibi dar bir bakış açısıyla kurmak önerilmemektedir. Sağlık Bilimleri Üniversitesi'nin amacı çok sayıda öğrenci yetiştirmek yerine, ekonomik kıymet yaratabilecek, Elazığ'ın tarihsel özelliklerine dönüşünü sağlayacak entelektüel bir ortam ve sağlık teknolojisi yaratmaya, etkin bir sağlık turizmi gerçekleştirmeye yönelmesi beklenmektedir. Sağlık turizminin başta Ortadoğu ülkeleri olmak üzere, Avrasya ülkelerine yönelik olmasının uygulanabilir olacağı düşünülebilir. Sağlık turizminin başarısı için üniversitenin tedavide birkaç alanda uzmanlaşması, uzmanlığını uluslararası düzeyde tanıtması ve sigorta şirketleriyle tedavi giderlerini karşılamak üzere anlaşma yapılması gerekmektedir.

Ülkeler arasında ekonomi ve hizmet alanlarında işbirliğinin geliştiği, seyahat şartlarının kolaylaştığı günümüzde kaliteli ve göreceli olarak düşük fiyat sağlayan ülkelerde “sağlık turizmi” olarak adlandırılan önemli bir ekonomik faaliyet alanını geliştirmiştir. Sağlık turizminin gelişmiş ülkelerin orta sınıf üstü gelir sahibi olup, özel sağlık sigortası yaptırabilen sosyo-ekonomik kesimine hitap eden bir faaliyettir. Sağlık turizmi kapsamında termal sağlık, medikal sağlık, 3. yaş turizmi, engelli turizmi, girmektedir. Elazığ için önerimiz medikal sağlık turizmi denen, hastanın yabancı ülkenin sosyal güvenli kurumu veya sağlık sigortası şirketi ile yapılan anlaşmayla uygun olarak ikamet ettiği yer veya ülkeden başka bir yerde sağlığını kazanmak üzere yaptığı seyahattir.

Bu konuda ülkemiz mevzuatında gerekli düzenlemeler yapılmış bulunmaktadır. Sağlık turizmi bir hastanın hastanede kaldığı sürede almış olduğu sağlık hizmetinin karşılığı olarak görmemek gerekir. Nitekim sağlık turizminin, genel anlamda turizmi de geliştirdiği yönünde yeteri kadar veri bulunmaktadır. Hasta geçirdiği tedavi sonrasında nekahet dönemini de bir yakını ile beraber Elazığ’da geçireceğini varsaymamız isabetli olur.

5. Özet ve Sonuç

Bir bütün içinde çok parçalı projelerin bir araya gelmesiyle oluşacak olan sağlık ekonomisi, orta vadede (15 yıl ve sonrası) kurulacak bir bilgi ve sosyal ekonomi programının başarısı yazılım, inovasyon ve teknolojik bilgi ekonomisinin gelişimi ile mümkün olabilecektir.

Görüldüğü gibi Elazığ’da Bilgi ve Sosyal Ekonominin yaratılması üç aşamada öngörülmektedir. Birinci aşamada Fırat Üniversitesi’nde gerçekleştirilecek vizyon, yapı, öğretim üyesi, sağlık teknoparkı, teçhizat-laboratuvara ilişkin hazırlıklar ile sağlık- yaşam bilimleri temalı yeni bir vakıf üniversitesinin kurulmasıdır.

İkinci aşamada Elazığ’da bir sağlık ekonomisinin kurulmasını sağlayacak kurumsal ve özendirme tedbirlerinin geliştirilmesidir. Bu konuda merkezi hükümetin Elazığ için sağlık ve yazılım sektörleri alanında özel teşvik tedbirleri uygulaması ve bu kapsamda bir sağlık ihtisas OSB’nin vücut bulması beklenmektedir.

Üçüncü aşama ise; bütün bu adımların sonunda Elazığ’ın bilgiyi ekonomik bir değere dönüştüren, ileri sağlık teknolojisi üretebilen bir “Sağlık Vadisi” haline gelmesidir.

Bu proje sayesinde Elazığ’da nitelikli bir nüfus, gelişmiş bir hizmet sektörü, sağlık sanayisi, turizm ve hepsinden önemlisi gelişmeye açık bir kent kültürü oluşması beklenmektedir.

Mehmet ÇAĞLAR
Yönetim Kurulu Başkanı

ELMAS YILDIRIM'I ANARKEN

25 Mart 1907' de Bakü' de doğan Elmas Yıldırım 14 Ocak 1952' de Malatya' nın Kale ilçesinde vefat etmiştir. Sovyet idaresine karşıtlığı nedeniyle önce Dağıstan' da, sonra Türkmenistan' da sürgün hayatı yaşamış, hayatı tehlikeye girince bir süre İran' da kaldıktan sonra Türkiye'ye Elazığ' a sığınmıştır. Elazığ' da 1933-1952 yılları arasında yaşayan Elmas Yıldırım çeşitli yerlerde nahiye müdürlüğü yapmıştır.

Hazar gölü şaire, çocukluk ve gençlik yıllarını hatırlattığı için Hazar denizinden bizim Hazar' a kültür dünyasının köprüsünü kurmuştur. Gazi Mustafa Kemal Atatürk' e mektup yazarak Gölcük gölünün isminin Hazar olarak değiştirilmesini ister. Bu isteği kabul edilerek gölün adı Hazar olur. Elmas Yıldırım Elazığ' da yaşadığı sürede uzun yıllar Turan Gazetesinde yazarlık yapar. Ölümünden birkaç ay önce Malatya' nın Kale bucağı Müdürlüğü' ne atanır. Yıldırım' ın Bakü'nün Gala kentinde başlayan dünya hayatı Malatya' nın Kale ilçesinde görev yaparken biter. Şairin naaşı burada toprağa verilir. (*)

Elazığ' ın Azerbaycan ile gönül birliği yıllardır karşılıklı birçok etkinliğe konu olmuştur. Bu bağlamda 1992 yılında yapılmaya başlanan "Uluslararası Hazar Şiir Akşamları" bu ilişkilerin başlangıcı olmuştur. Uluslararası Hazar Şiir Akşamlarının 13' üncüsü 23-24 Eylül 2005 tarihinde Elmas Yıldırım anısına düzenlenmiştir. Burada altını çizmek istediğim önemli bir konu; bütün bu etkinliklerde gönül insanı Sayın Şenel Bulut önderliğinde MANAS Yayıncılığın yer aldığı ve bu faaliyetleri büyük bir özveri ve çaba ile organize ettikleri unutulmamalıdır. Bu nedenle MANAS gönüllülerine ve başında bulunan Sayın Şener Bulut'a teşekkür ve şükran borçluyuz.

2007 yılı Elazığ' da Elmas Yıldırım yılı ilan edilmiştir. Bu kapsamda şairin 100. Doğum yılı nedeniyle Türkiye ve Azerbaycan' dan şair, yazar, bilim insanı ve sanatçıların katılımı ile Elazığ' da 11-13 Nisan 2007 tarihlerinde muhtelif etkinlikler düzenlendi. Elazığ Belediye Meclisi' nin kararı ile Elmas Yıldırım' ın ismi bir sokağa verildi. Şair Elmas Yıldırım sokağının açılış töreni 11 Nisan 2007 günü gerçekleştirildi. "Hazar' dan Hazar' a Elmas Yıldırım Sempozyumu" nun

açılış töreninden sonra Fırat Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretim Üyesi Yard. Doç. Dr. Enver Aras tarafından hazırlanan “Hazar’ dan Hazar’ a Elmas Yıldırım” adlı kitabın tanıtımı yapıldı.

11-13 Nisan 2007 tarihlerinde Elazığ’ da gerçekleştirilen “Şair Elmas Yıldırım’ ın 100. Doğum Yılı” etkinlikleri Türkiye’ de ve Azerbaycan’ da büyük yankı uyandırdı. Azerbaycan Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev 16 Nisan 2007 tarihinde şair Elmas Yıldırım’ ın doğumunun 100. Yıl kutlamalarının Azerbaycan’ da yapılacağını ilan etti. 25-27 Eylül 2007 tarihlerinde Azerbaycan’ da Elmas Yıldırım adına düzenlenen etkinliğe dönemin Elazığ Valisi, Belediye Başkanı, Fırat Üniversitesi Rektörü ve birçok yetkili ve misafir katıldı. (**)

Bütün bu etkinlikler Elmas Yıldırım – Elazığ ilişkilerini geçmişten geleceğe taşıyarak aynı sıcaklıkta gündemde tutmaya neden olmuştur. Şimdi 14 Ocak 2022’ de ölümünün 70. Yılında kendisini rahmetle anacağımız ünlü şairin “Gölcükle Hasbihal” şiirinin bir dördlüğünü hatırlatmak istiyorum.

“Aç koynunu, uzaktan gelmişim, çok yaslıyım;

Eli, yurdu çalınmış bir garip Kafkaslıyım;

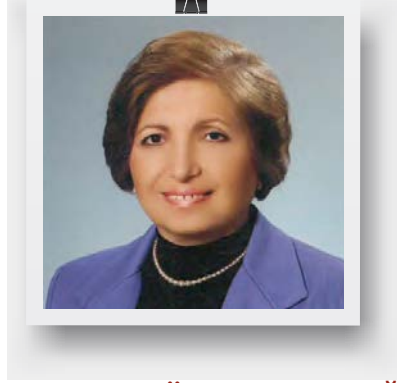
Zannetme ki, yoksulum, Kür’ lüyüm, Aras’ ıyım;

Bakü’ den ayrılalı yakın zamandır Gölcük.”

Kaynakça :

(*) S. Okumuş – Türk Dünyası Araş. Sayı 120 – Haziran 1999

(**) Ş. Bulut – Elazığ Bakü’ de Düzenlenen Kültür ve Sanat Faaliyetleri – 2022

Sevim ANAGÜR KOYUNOĞLU

BENİM YILLARIM BENİM ELAZIĞ'IM

Yaşlanmanın takvim yaşıyla doğrudan ilgili olmadığı kabul görse de Dünya Sağlık Örgütü 60-74 yaş arasını yaşlılık, 75-89 arasını ileri yaşlılık olarak sınıflandırmıştır. Yaşlılık, insan yaşamında yılların ilerlemesi ile birlikte etkili olmaya başlayan bedensel, psikolojik, sosyal ve duygusal değişikliklerdir. Yani yaşlılık insan yaşamının doğal bir sürecidir ve bu süreç biyolojik eksiklik ve zorlukları da birlikte getirmektedir. Geçirilen hastalıklar kanadı kırık ve güçsüz bırakmakta, yaşamı sürdürme güdüsü yara almaktadır. Ne var ki yaşam bir ağırlık olmaya başlasa da yaşamak bir ödüldür.

On birinci yüzyıl düşünürü Yusuf Has Hacip, “Kemale eren inişe başlar” der. Psiko-sosyal gelişim kuramında ise yaşlılığın, insan yaşamındaki son dönemi ifade ettiği belirtilmektedir.

Latin kökenli Romalı devlet adamı, bilgin ve yazar Cicero, “Yaşlılık yaşamın son perdesidir ve de yaşlılık kusur olmaktan ziyade bir avantajdır” der.

Gerçekten de yaşlılık, bilgin Cicero’nun dediği gibi kusur olmaktan ziyade bir avantaj mıdır? İnsan hayatının doğal seyirinin neticesi olan yaşlılığın, avantaj olmasa da bir takım olumlu yönlerinin olduğu yadsınamaz. Zira yaşlılık insanın düşünsel, duygusal ve zihinsel olarak gelişim yaşadığı bir süreçtir. Bilinçli ve de daha duyarlı davranmasında ve farklı alanlarda düşünsel üretimde bulunmasında etkili olur. Sahip olunan değerlerin hakkını verme yetisi kazandırır. İlerleyen yaşla birlikte insan, hayatta birçok şeyle karşılaşır, yaşadıklarından ders alır, alışmayı ve kabullenmeyi öğrenir. Uzun yaşadığı için değil, yaşamının içine sığdırdığı iyi şeylerle mutlu olur. Bilgi ve birikimine her gün yeni birçok şey katarak, o yaşa kadar gelebilmeyi bir nimet olarak algılar ve “Çok şükür bugünü de gördük” der. Yaşlılık derslerle doludur. hayatın duygu dolu bilgelidir yaşlılık. Yani ileri yaşlar, düşünce, anlayış ve kavrayışta olgunluk ve deneyimin kazanıldığı dönemdir.

1950'lerin değerler kenti Elazığ

Konunun uzmanları tarafından sağlıklı bir yaşlılığın çocukluk, gençlik ve yetişkinlik döneminden itibaren şekillendiğine vurgu yapılmaktadır. İyi bir çocukluk geçirenlerin ve yaşlılık öncesinde onurlu bir ömür sürenlerin daha mutlu, daha duyarlı, daha ölçülü, daha mütevazı bir yaşlılık geçirdikleri, hayatı bir yolculuk gibi algıladıkları, hayattan zevk aldıkları ifade edilir. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarının, yaşamın ilkyazı ve ömrün en etkili süreci olarak gelecekteki meyveleri müjdelediği belirtilir. Sahip olunan ahlaki özelliklerin büyüme ve gelişme süreçlerinde kazanıldığı, ondan sonraki mevsimlerin ürün alma mevsimleri olduğu, bu evrelerin ileri yaşlarda farklılığa ve mutluluğa kapı araladığı anlatılır. Diğer bir anlatımla uzmanlar demek istiyorlar ki;

“Bana çocukluğunu anlat, sana nasıl bir yaşlı olacağını söyleyeyim!”

Öte yandan filozof ve bilge Eflatun, “İnsanoğlu, çocukluktan sıkılır, büyümek için acele eder, sonunda çocukluğunu özler” der.

Kim çocukluğunu özlemez ki! Hayatı uzun yıllara yayılmış biri olarak ben de artık gelecek güzel günlerin hayali ile değil, “bizim zamanımızda” ifadesiyle geçmişe atıflarda bulunarak yol aldığımızı görüyorum. Öyle ki zaman zaman kendimi, geride bıraktığım yıllarımda buluyorum. Geçmişin olay ve mekânları zihnimde sahne almaya başlıyor. Her dönem bir film sahnesi gibi bazen tebessümle bazen hüznle gözlerimin önünde canlanıyor. Fark ediyorum ki yakın geçmişin olay ve mekânlarının birçoğunun flulaşmasına ya da silinmesine karşın uzak geçmişte yani psikologların “ilkyaz” dediği yıllarımda yaşadıklarım halâ tazeliğini koruyor. O dönemde yaşadıklarım bana her seferinde elini uzatıyor. O yıllar, düşün dünyamda ve ruhumda taht kuruyor.

Aslına bakarsanız çocukluk yıllarımızın, diğer dönemlere oranla daha fazla düşün dünyamızda yer almasını anlama çabası bu yazımı kaleme almama neden oldu. Şunu anladım ki uzmanların da belirttiği gibi çocukluk ve ilk gençlik yıllarımız, ömrümüzün en etkili süreci olarak yaşantımıza yön veriyor ve de ömür boyu bize eşlik ediyor. İleri yaşlarımızda farklılığa ve mutluluğa kapı aralayan o yıllar ve o yılların kahramanı içimizdeki şiir yürekli çocuk kendini hiç unutturmuyor.

O yılların Elazığ'ında oynadığımız çocuk oyunlarından biri "ipe şekil verme"

Son yıllarda bilinçaltı etkisinde, doğup büyüdüğüm, yani 18 yılımı bıraktığım o yılların Elazığ'ı düşünce dünyamdan çıkmıyor. Elazığ'daki baba ocağım, içinde anamın babamın, kardeşlerimin, mutlulukların ve acıların olduğu günler. Okuma aşkıyla geçen okul yıllarım. Bahçemiz, bağımız vebir kuş gibi özgürce yüksek dallarına tırmandığım meyve ağaçları. Siyahın en güzelinden salkım salkım üzümler, siniler dolusu akdutlar, küpler dolusu orcikler. Baharla birlikte yeşil ovaya gelen leylekler. Maviliklere başkaldıran kavak ağaçlarının görkemi. Soluk karelerde hayal meyal anımsadığım mahalle arkadaşlarım ve oynadığımız çocuk oyunlarının zevki. Okul yıllarında toplu halde kutladığımız milli bayramlar ve daha nice anılar. Anımsadığım her anın o yılların Elazığ'ında görsel karşılığı var. Zihnim o mekânların haritalarıyla dolu. Uzak zaman diliminde, gönül coğrafyasında, yeşil ovanın bağrında, toprak damlı bir evde yaşanan o masumiyet günleri hiç olmadığı kadar yakınımda. İçimdeki saf ve temiz yürekli çocuk, artık var olmayan aile sıcaklığı içinden, o yılların Elazığ'ını, yaşlı dünyama taşıyor.

Elazığ'ın akdutları

Hayata borcu varmış gibi durup dinlenmeden çalışan anamın fedakârlığı, babamın şefkati, kardeşlerimin sıcaklığı, bahçemizdeki iğde çiçeklerinin ve tevrüzgüllerin mis kokusu sinmiş o yıllara ve o yılların Elazığ'ına. O yılların Elazığ'ının edebi, adabı ve kültürel zenginliği hâlâ eşlik ediyor bana. Elazığ'ı yücelten tüm değerler hâlâ benimle. Bazen soframdaki içli köfte, bazen masamdaki bir avuç badem, bazen dinlediğim bir Elazığ havası, bazen bir çocuk oyunu ya da şive farklı bir kelime, bazen de Elazığ'da toprağa verdiğim koca çınarlarım, anamın, babamın, canlarımın bıraktığı içimdeki acı o yılların Elazığ'ını tekrar tekrar yaşıyor bana.

O yıllarda heyecanlanırdık, gülerdik, üzülürdük, ağlardık ama yine de nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden umutlanırdık!

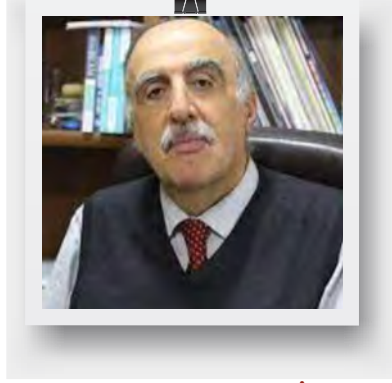
Son yıllarda kâh tebessüm ettiren, kâhiki damla gözyaşına neden olan bir duygu seli çocukluğumun resmini çiziyor. Soruyorum kendime aile sıcaklığının varlığı mıydı yoksa Elazığ'ın sunduğu imkânlar mıydı bizleri mutlu eden?

“Çocukluğum muydu Elazığ'ı güzelleştiren yoksa Elazığ mı daha güzeldi eskiden?”

O yılların Elazığ'ını sonrakiler bilmez! Görenler anlamaz! 7-8 yaşlarında korkmadan, çekinmeden, kar, kış demeden yıllar yılı okula gidip geldiğimiz o uzun ama güvenli yolların, ahlaki ilke ve değerler kenti Elazığ'ına ve o yıllara selam olsun! O yıllar benim yıllarım! O Elazığ benim Elazığ'ım!

Elazığ baharlarının ve bahçemizin mis kokulu iğde çiçekleri

Bedrettin KELEŞTİMUR

AZERBAYCAN - TÜRKİYE ÜNİVERSİTESİ

Saygıdeğer Okurlar, Elazığ Şehrimizde insanımız tarafından sıklıkla dillendirilen, **“2. Üniversitenin Açılması...”** yönünde sohbetler. O sohbetlerde özellikle de; **“Uluslararası Türkiye- Azerbaycan Üniversitesinin Elazığ Şehrimizde Açılması...”**

Elazığ Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Fahrettin Göktay Beyefendi ile sohbetlerimizde de, Manas Yayınevi Koordinatörü Şener Bulutla birlikte, **“Uluslararası Türkiye- Azerbaycan Üniversitesini”** Elazığ Şehrimizde, 2. Üniversite olarak kurulması yönünde görüşlerimizi ifade etmiştik. Gayet sıcak karşılamışlardı. Bir şeyleri irade edeceksiniz! O yola, canla başla koyulacaksınız. Nefes tüketeceksiniz. Gerekçeleriyle birlikte tarihi bir realiteyi ortaya koyacaksınız.

13. Asra gidelim. Türk-İslâm Coğrafyasında 3 tane, **“Kubbet-ül İslâm Şehri” vardır.** Bunlar, Hz. Mevlana'nın dünyaya geldiği, Belh Şehri. Şimdiki Özbekistan'da yer alan, Buhara Şehri. Ve Sultan Alparslan'ın karargah şehri olarak da bilinen Ahlat'tır. 1085'lerden günümüze doğru gelindiğinde, tarihi buluşturan bir sevda şehri, bir **‘Vuslat Şehri Harput’u görmekteyiz!**

Harput Şehri, İstanbul'a yakındır. Harput Şehri, **Kafkaslara yakındır.** Harput Şehri, **Basra ve Kerkük'e yakındır.** 1836'lı yıllardan itibaren, **“Mezire'ye taşınan”** Harput'un tarihi mirasını, Elâzığ Şehri bir bakıma, **“Erdemli İnsandan, Erdemli Şehre...”** serüveniyle devam edecektir.

1992 tarihinden itibaren ilki Av. Fikret Memişoğlu anısına gerçekleştirilen, **“Uluslararası Hazar Şiir Akşamları...”** 24 yıl boyunca istikrarlı bir şekilde devam edecektir: Elazığ Şehri, 24 yıl boyunca, **“Türk Dünyasını Buluşturan tarihi Vuslat Şehri...”** olarak anılmaya başlayacaktır.

2003 Tarihinden itibaren de, **“Türk Dünyası Hizmet Ödülleriyle...”** Uluslararası Hazar Şiir Akşamları taçlanacaktır. Her yıl yapılan Uluslararası Hazar Şiir Akşamlarıyla birlikte; Elazığ İlinde, **‘bilimde, kültürde, sanatta, edebiyatta, musikide şenlik havası oluşacaktır’**

Sohbetler, paneller, konferanslar, Şiir ve Musiki akşamlarıyla; **‘Gaspıralı İsmail’in hayalleri...’** bir bakıma hayata geçecektir. Elazığ Şehrimiz, **“Bakü’de, Bişkek’te, Almatı’da, Aşkabat’ta, Duşanbe’de, Lefkoşe’de, Taşkent’te, Kazan’da, Saraybosna’da, Priştina ’da...”** Sanat ve Edebiyat camiası, Akademik camiada bilinen bir şehir olacaktır...

Özellikle de, **“Elazığ- Bakü arasında o kadar canlı köprüler kuruldu ki...”** Her iki şehir o kadar içiçe oldu ki, **‘tarihi buluşmalar birbirini takip ettikçe...’** birbirimize ne kadar yakın olduğumuzu inanınız **gönül alkışlarıyla birlikte yaşadık.** Stalin Döneminde Kafkaslardan Elazığ’a kopup gelen aileler oldu. **22-24 Eylül 2005 tarihinde gerçekleştirilen 13. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları Elmas Yıldırım Anısına Yapılacaktır!”** O faaliyetle, Elazığ-Bakü arasında çok sıcak köprüler kurulacaktır...

Bu şiir akşamları bizlere, hayatı başlı başına bir roman olabilecek, **‘efsanevi bir kahramanı...’** tanıttı. O kahramanın Stalin döneminde başlayan çileli hayatı...

Şiirlerinde o hayatı bütünüyle sizlere yaşatabiliyor; **Derbent, Şamilkale, Kasımkent, Kırım, Aşkabat, Meşhed, Tahran, Tebriz ve Elazığ...** Hayatının özetinde, **‘sürgün ve gurbet...’**

O içli, yürekli, azim ve irade dolu mücadele **124 şiirle bizleri buluşturacaktır.** O şiirler, Manas Yayıncılık tarafından bir esere dönüşecektir. Elmas Yıldırım 1933-1952 yılları arasında bu şehirde, şehrin dört bir yanında görevler alacaktır. **O bir idareci, eğitimci, halk bilimci, şair, mütefekkir tavrıyla bilinecektir.** Elazığ’da, derlemiş olduğu **“200’ün üzerinde mani...”** şehrin kültürüne büyük bir katkıdır. Bir neslin yetişmesinde de, çok büyük katkıları olduğunu bilmekteyiz. **‘Destanların Efendisi’** olarak anılan Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu üzerinde ki etkileri de bilinmektedir. O yıllarda, Ağın İlçemize, **‘tiyatro kültürünü sevdiren bir bilge kişi olduğu...’** anlatılır.

2007 Yılı, Elazığ Şehrinde; **“Elmas Yıldırım Yılı...”** olacaktır. Bu yıl içerisinde Elazığ ve Bakü’de görkemli törenler düzenlenecektir. 25-27 Eylül 2007 tarihinde Bakü’de gerçekleştirilen törenlere her iki devletin en üst düzey yetkilileri katılacaklar. Elmas Yıldırım’a ithaf ettiğimiz bir şiirimizde şöyle sesleniriz;

“Gala’dan Gala ’ya köprü kurmuşum

Her iki Gala; yüreğim, can evim

Vatan sevgisi, imanım demişim

Tutuşturur tüm cihanı alevim”

Elmas Yıldırım’ın en büyük sevdası, **“Türk Birliğidir!”** Elazığ- Bakü arasında tarihi ve kültürel köprülerin kurulmasıdır. Elazığ-Sivrice’de bulunan **‘Gölcük Gölünün’** Hazar ismini almasını, Gazi Atatürk’e yazdığı mektupla teklif edecektir. Yıllar gelecek, Elazığ Şehrinden; **“Küçük Hazar’dan Büyük Hazar’a tarihi yolculuklar yapılacak!”** Bu kahraman şahsiyet bütün yönleriyle, **“Elazığ ve Bakü’de görkemli törenlerle anılacak...”**

Elmas Yıldırım, **“Kara Destan”** isimli şiirinde, **‘yaşadığı asrı’** mısralara serpiştirir.

**“Azerbaycan dert içinde boğulmuş
Sevenleri diyar diyar kovulmuş
Ağla şair ağla, yurdun dağılmış
Nerde kopuz, nerde kırık keman hey!
Nerde büyük vatan nerde Turan hey!”**
Hey güzel insan, **şimdi bizler hangi yoldayız?**

“Bir Millet, İki Devlet...” olduğumuzu cümle âleme haykırıyoruz. Her iki ülkenin, **“Uluslararası Türkiye-Azerbaycan Üniversitesi...”** kurulması yönünde niyetimizi ifade ediyoruz. Bunu ifade ederken de, bu tarihi Üniversitenin, **“Elmas Yıldırım”** ismi olmasını teklif ediyoruz.

18 Ekim 1991 tarihi, **“Azerbaycan’ın Bağımsızlık İlanı!”**

O tarihi günden sonra, 1991’lerden 2022’lere Elazığ-Bakü arasında o kadar sıcak, içten, köklü ve güçlü köprüler kuruldu ki, 11. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları, **“Bahtiyar Vahapzade Anısına!”** Bakü’de yapılacaktı! 16. Uluslararası Hazar Şiir Akşamları da, **“6-8 Kasım 2008 tarihinde Bahtiyar Vahapzade Anısına...”** Elazığ Şehrinde gerçekleştirilecekti. Bugün Elazığ Şehrimizde; **“Elmas Yıldırım Sokağı...”** yer alıyor. Bugün Elazığ’da, **“Bahtiyar Vahapzade Bulvarı...”** yer alıyor.

Elazığ Şehri, Bakü ile arasındaki tarihi birlikteliklerde önemli adımlar atacaktır. Bu önemli adımlarla;

Elazığ Manas Yayıncılık ile Bakü Ozan Yayıncılık arasında yapılan protokolle; Ozan Yayınları tarafından;

“Elazığlı Şairlerin İçerisinde yer aldığı, ‘Elazığ Çelengi’ eseri yayınlanacaktı!

Manas Yayınları tarafından da, Prof. Dr. Arif Rüstemli’nin yazdığı, Doç. Dr. Süleyman Kaan Yalçın tarafından Türkiye Türkçesine aktarılan **“Cafer Cabbarlı Hayatı, Sanatı, Mücadelesi”** adlı eser, **“Manas Yayınları arasında yayınlanacaktı!”**

Elazığ Şehrimizde, **“Azerbaycan Parkı ve Şehitlik Anıtı!”** görkemli bir toplantı ile açılacaktı.

Son bir asrın tarihini okuduğumuzda, **“Azerbaycan ile Türkiye içiçe aynı kaderi, sevinci paylaşan iki ülke olmuştur...”** Azerbaycan’ın, **“Karabağ zaferiyle...”** bu birliktelik taçlanmıştır.

“Elazığ’dan Karabağ’da Tarih Yazan Kahramanlarımıza Mektup!” 27 Ekim 2020 Salı Günü, Gün boyu ;

“Elazığ Öğretmenevi önünde düzenlenen tarihi imza günü...” Türkiye’de yankılanacaktır.

Bütün bu sevdıyla, bu yürek seslenişiyle bir çağrımız olacaktır; Uluslararası, **“Azerbaycan-Türkiye Üniversitesi...”** Elazığ Şehrinde inşa edelim. Bu Üniversitemize de, **“Elmas Yıldırım...”** ismini verelim. Bu isimler, **‘her iki ülke arasında tarihi köprüler kuran şahsiyetler...’** Asrımız, **“Bilgi ve İrfan Çağıdır...”** Günümüzde, **“Türk Konseyi** (Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi” tarihi bir kararla; **“Türk Devletleri Teşkilatı”** ismini almıştır. Gelinek nokta önemlidir. Bundan sonra atılacak adımlarda, **“Türk Birliğine Doğru...”** atılacak adımlar olur, inşallah.

Gazi Atatürk, bir büyük coğrafyayı, o coğrafya üzerindeki medeniyetin mensuplarını dile getiren şiirinde gönüllerimizi titretir;

**“Asya’nın ortasında Oğuz oğulları,
Avrupa’nın Alpler’inde Oğuz torunları,
Doğudan çıkan biz, batıda yine biz;
Nerde olsa, ne olsa kendimizi biliriz.”**

‘Kendimizi biliriz’ sözünde, özüne güvenen yürekli bir ses vardır.

Bahtiyar Vahapzade'nin, **"Azerbaycan-Türkiye"** şiirini ezbere okuyalım;

**"Bir ananın iki oğlu/ Bir amacın iki kolu
O da ulu, bu da ulu/ Azerbaycan- Türkiye..."**

**Dinimiz bir, dilimiz bir,/Ayımız bir, yılımız bir,
Aşkımız bir, yolumuz bir/ Azerbaycan- Türkiye..."**

**Bir milletiz, iki devlet/ Aynı arzu aynı niyet
Her ikisi cumhuriyet/ Azerbaycan- Türkiye..."**

**Birdir bizim her halimiz/ Sevincimiz, melalimiz
Bayraklarda hilalimiz/ Azerbaycan-Türkiye..."**

**Ana yurttan yuva kurdum/ Ata yurda gönül verdim
Ana yurdum, ata yurdum/ Azerbaycan-Türkiye..."**

Tarihte, aynı kaderi, aynı kederi, aynı sevinci paylaşmışız!

Kafkas İslam Orduları, **'ata yurtla-ana yurdu buluşturmuş'**

Nasıl mı buluşturmuş; **"bir büyük gaza etrafında..."**

Ata yurttan Çanakkale'ye, Ana yurttan Kafkaslara; Cihan şahittir, **"Şehadete yürüyen Türk'üm..."**

Bakü'nün kalbi olarak yâd edilen, **'şehitler meskeninde'** buram buram Anadolu kokusu vardır.

Azerbaycan'ın bağımsızlık mücadelesindeki, Mehmet'in şahadetidir!

Ne güzel bir yurttayız; **"25 Mayıs-17 Kasım 1918 tarihleri arasında cereyan eden Kafkas harekâtında 1.130 kişi,**

Azerbaycan'ın bağımsızlığı için şehit oldu... Karabağ ve Dağıstan, **düşman işgalinden kurtuldu...** 16 Eylül 1918'de Bakü'ye girildi." Bu yıllar, sınımsız duygularla **Elli yıl. Yüz yıl. Yüz elli yıl.**

Silinmez hatıralarıyla nesilden nesile bilinecektir.

İstiklâl Marşı Şairimiz Akif,

"Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım;

Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!" sözlerindeki kükreyişi,

Ahmet Cevat Ahundzade'nin yazdığı mısralarda aynıyla terennüm ederiz;

Her iki ülke, ortak bir sevdaya gönül koyarak; böyle bir şahadet,

Çanakkale'de, Kafkaslarda omuz omuza aynı mübarek şerbeti içerek yaşamışlardır.

Azerbaycan'ın büyük Şairi, Ahmet Cevat Ahundzade'nin yazdığı,

"Çırpınırdın Karadeniz/ Bakıp Türk'ün bayrağına

Ah ölmeden bir görseydim/ Düşebilsem ayağına

Atatürk'ün, fikir babam dediği Ziya Gökalp'ın, **'Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak'** kitabına isim de olan hedefi; Azerbaycan'ın bayrağında; bir milletin, **'hayat kumaşı'** oluyordu.

Azerbaycan'ın nüfusu ve demografik yapısı da, Anadolu Türkiye'sine o kadar benzerlik taşıyor ki!

Genç ve dinamik nüfusuyla, **Azerbaycan, Uluğ Türkistan'ın parlayan yıldızıdır.**

Azerbaycan'ın sanat, Edebiyat dünyası o kadar zengindir ki, bu topraklara bir nevi hayat iksiri olmuşlardır.

Getran TEBRİZİ'dir. (1012-1088), **Mehseti GENCEVİ**'dir, **Hakani ŞİRVANİ** (1126-1199)'dir,

Nizami GENCEVİdir. (1141–1209), **Nesimi**'dir. (1369–1417), **Abdülkadir MERAĞAI** (1353–1435),
Şah İsmail HATAİ dir. (1486–1524), **FUZULÎ** (1494–1556), **SABİR** (1862–1911),
Hasan Bey ZERDABI (1837–1907), **Abdürrahim Talib TEBRİZİ** (1834–1911),
Necef Bey VEZİRLİ (1854–1926), **Celil MEHMETKULUZADE** (1866–1932),
Feridun Bey KÖÇERLİ (1863–1920) **Mehmet HADİ** (1879–1920), **Hüseyin CAVİT** (1882–1944),
Ahmet CEVAT (1892–1937), **Cafer CABBARLI** (1899–1934) ve **Mikail MÜŞFİK** (1908–1939),
Üzeyir Hacıbeyli'dir. (1885–1948)

Kardeş Azerbaycan'la kurulan ilmi ve fikri köprüler zaman içerisine;
Her iki ülkenin sosyal, kültürel, siyasi, iktisadi hayatında önemli roller oluşturmuştur.

Azerbaycan Cumhuriyetinin kuruluş yılı, 1918'lere uzanır...

Azerbaycan Cumhuriyetinin ilk Cumhurbaşkanı, **Mehmet Emin Resulzade** 'dir...

Bu güzel insanın mezarı Ankara'dadır... Resulzade 'nin, tarihe geçen sözü,

“Bir defa yükselen bayrak bir daha inmez!”

Şairimiz, Bayrağın kutsiyeti için ne diyor;

“Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır

Toprak eğer uğruna ölen varsa vatandır!”

Mehmet Emin Resulzade 'nin, tarihin ruhuna kaydedilen sözü manidardır;

“yükselen bir bayrak bir daha inmez”

Azerbaycan'ın, **‘üç renkten oluşan asil bayrağı...’**

O bayrağın özünde, **“Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak”**

Muasır medeniyetler seviyesine yükselme azmindedir, Can Azerbaycan!

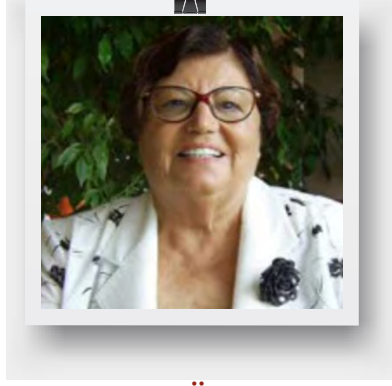
Türkiye- Azerbaycan'ın 21. Asır 'da, ortak bir kaderi tecelli edecektir;

“Türkiye- Azerbaycan Üniversitesi...” Tarihi köklerimizle birlikte,

Türk Dünyasına, “Merhaba!” diyecektir.

Bu kutlu yürüyüş için haydi, “Elele, Gönül gönüle diyelim!”

Tarihi birlikte yazalım...

Naşide GÖKBUDAK

İNSAN OLMAK ÇOK MU ZOR?

Benim memleketime bağlılığım, hayranlığım en doğru kelime ile duyduğum aşk hiç bitmedi, azalmadı ve azalmayacak. Bugün bu konulardan değil, herkesi biraz gülümsetecek, biraz hüzünlendirecek biraz da gururlandıracak anılarımdan bahsetmek istiyorum. Böyle bir yazı yazmamın en büyük etkenlerinden biri bu yaşadığımız iki yılda anlatacak güzel olan hiçbir şey bulamadığımdandır. Tüm dünyanın geriye gittiği bu dönemde, sevgili Türkiye'm biraz daha hızla geriye gitmekte. İşte bu iç karartıcı olayları anlatıp da ne hemşerilerimin ne de okuma ihtimali olan hiç kimsenin gerginliğini artırmak istemedim. Her memleketin ayrı kulvarlarda adından söz ettirmiş ünlüleri vardır. Bana göre Elâzığ'da başarılı, başarısız akıllı veya safça kişilerin koştukları kulvarlardakiler de çok daha etkileyici, ders verici ve unutulmayacak kadar güçlü kişilikler idi. Bu özel kişiler bilerek veya bilmeyerek yaptıkları söyledikleri yanlışlarla bile mesaj veren, insanları düşündürmeye sevk eden özel şahsiyetlerdir. En yakınımdan ve ailenin en büyüğünden bir anımla başlayacağım.

Perçenç köyünün ağalarından Mısır sarayında yakını İshak paşanın yanında bir müddet eğitim görmüş Mustafa Efendi doksan yaşlarında sessiz az ve öz konuşan muhteşem bir adamdı. Bana ilk kompozisyonumu (O zamanki adı ile tahrir idi.) O yazdırmıştır. Saati o öğretmiştir. Bu sâkin ve kibar adam bir gün birine kızmıştı. Birazcık yüksek sesle ve sinirle şöyle dedi. "O adam insan değil ki." Şaşırılmışım. Bahsedilen adam bizler gibi yani babam gibi amcam gibi bir insandı.

-Dede niye insan olmasın? İki ayağı iki gözü her şeyi var. Bizde olan her şey onda da var.

-Evet İnsan familyasından ama insan değil.

-Peki nasıl olacak?

-Anlayabilirsen anlatayım.

-Anlarım dede.

- Bak kızım bizimde kabul ettiğimiz dört din dört peygamber ve dört kitap vardır. Bunların hepsi insanları gerçek insan olacakları yere taşımaya çalışırlar. Rengi, ırkı hatta dini ne olursa olsun. DÜRÜST, PAYLAŞIMCI, KOMŞUSU AÇ YATARKEN KENDİSİ YATAMAYAN, EKMEK ALAMAYAN İNSANLAR VARKEN, İSRAF VE LÜKSTEN VAZ GEÇEMEYEN, BUGÜN SÖYLEDİĞİNİN BİR HAFTA SONRA TERSİNİ SÖYLEYEN, HAK YİYEN, ACIMA HİSSİ OLMAYAN, YAPILAN İYİLİKLERİ UNUTAN YANI NANKÖR olan asla bu eksikliklerinden utanmayan, bir hafta evvel söylediklerinin tam aksini söyleyen bir kişi veya kişiler insan sayılmazlar.

Bu konuşma yapıldığında altı yaşındaydım. Tam olarak dedemin ne dediğini kavrayamamıştım. Ama insan gibi görünen insanları tanıdıkça dedemin ne dediğini çok daha iyi anladım. Hele bu son iki üç sene içinde. Lüks lambalar yakıp sokaklara dökülsek ne kadar gerçek insan bulabiliriz? Zannederim çok az. Ama hala inanıyorum ki Elâzığ da biraz daha fazla çıkacaktır. Kusuruma bakmayın ben Elâzıp'lı Naşo'yum. Memleketime aşkım ve hasretim hiç bitmeyecektir.

Yine yakın ailemden bir zamanlar çok akıllı, zamana göre çok kültürlü bir kişiden daha bahsedeceğim. Büyük teyzem Atiye Hanım (Nam-ı diğer Küçük Hanım.) Hayatını romanlaştırdığım bu kıymetli insan son zamanlarda aklını yitirmişti ve ne yazık ki akıl hastanesinde vefat etti. Kendini idare edemeyecek hale gelince annem Ankara'ya yanımıza aldı. Ben İstanbul'da yaşıyordum. Teyzemi görmek için iki kızımı alıp, Ankara'ya geldim. Teyzem beni ilk gördüğünde,

-Aa Naşo okul tatil mi oldu? Diye sevinçle sordu. Beni hala hukukta okuyor zannediyordu.

-Evet teyze, dedim. Çok mutlu olmuştu. Birkaç gün sonra ben Naşo olmaktan çıkmıştım. Elâzığ'ın ünlülerinden olan Diş doktoru Ekrem Bey'in kızı oldum. Ve orası kendi eviydi. Onu ziyarete gelmişim güya. Annem sözde espri yapmak için bana bakarak,

-Ee kızım ne zaman gideceksin? Misafirlik bu kadar sürmez, dedi. Teyzem ne diyeceğini şaşırmıştı. Kıpırmızı oldu. Bir müddet ne yapacağını bilemedi. Elini omuzuma koydu.

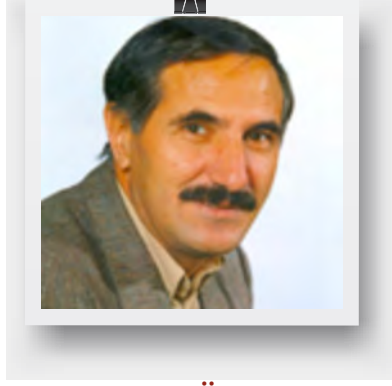
-Yavrum bakma O'nun dediğine. Bilse iyisini söyler. Dilşat bu hep böyledir. Şapur şupur konuşur, dedi.

Teyzem bu yorumu ile yani "BİLSE İYİSİNİ SÖYLER" lafı ile söyleyenin ne kadar bilgisiz ve kaba olduğunu anlatmaya çalışmıştı. Benim asla alınmamamı istemişti. Bu iki dakikalık sohbeti de ömrüm boyunca unutmadım. Çok derin, çok şey anlatan bir cümleydi.

Aslında bu yazımda size aklı ile değil, saflığı ve dürüstlüğü ile tebarüz etmiş birkaç Elâzığ'lı dan bahsedecektim ama çok uzun bir yazı oldu.

Ancak dedemden duyduğum "İNSAN OLMAK ÇOK MU ZOR?" cümlesi ve içini dolduran açıklama da unutmadıklarım arasındaydı. Ve her yaşadığım günün sonunda bu cümlenin derinliğini daha iyi kavradım. Allah kısmet ederse son kitabıma bu ismi vereceğim. Toplumun her gün artan insan gibi olmayan insanları beni çok tedirgin etmekte. Gerçek insanların çoğunlukta olması sadece Türkiye'yi değil, Dünya'yı da kurtaracak en büyük etken olacaktır.

Saygı ve sevgiler.

Hadi ÖNAL

GAKGO'YA MEKTUP

Mustafa Gakgo,

Geçen telefonda bahan "yaz", deysin. Ahan da sen söyle ne yazam? Biz Elazığ'a "Sahapsız memleket", dedük birilerinin ağırina getti, gahtı bize; "bunların ganı bozuk" dedi. İşsizlik dama çadır gurdu, çare bulun, dedük; guyruğuna basılmış it gibi üzümüze hırladılar. "Bu şehir göç veri çare bulun" diye meramımızı annatah dedük" sözümüzü heç me heç gale almadılar. Nedek Gakgo, aha sen söyle! Pahalılık aldı başını gidi. "Zam yağmuru" deyiler ya; vula valla bu yağmur del dolu dolu. Heç bi şeyin yanına yaklaşılmı. Ele etiketler sahat başı değışi. Para pul olmuş! Millet dolarla yati Ero mu ne gızıl gurtsa onunla gahi.

Geçen bizim emmioğlu Gijjik Hüsnü geldi Angara'dan. Hava da bi güzeldi ki sorma. Aralık başında böyle hava dostlar başına! Emmioğlu Gijjik Hüsnü, "hele şehri bi gezdür, çoh değışmiş deyiler, çoh duyduh da bi de gözümüzle görek", dedi. "Olur", dedim. Öğertmen evünün öğünden başladuh gezmeye. Öğertmen evi deyim ya, dil alışkanlığı valla! Öğretmen Evü mü galdı. Depremden sonra her ne hikmetse orayı da gapatdılar. Hanı Öğretmen evünün yanında Mehmet Akif Lisesi vardı ya onu da yığtılar. Şimdi o okulun yerine altını otopark üstünü de çay bahçası yapacahlarmış. Emmioğlu "eyi olur", şehrin otoparka ihtiyacı vardı", dedi. Ne diyem, doğru deyi... Otopark konusu yılların ihmalı, yılların savsaklaması, "eyvallah!", dedim. Her neyse Gakgo, Gazi caddesini adımladuh emmioğluyula. Gazi caddesi her zaman olduğu gibi yine galabalıh. Hani pandemi deyiler ya sanki o salgın illeti bu şehre heç uğramamış. Biz de garıştuh galabalığa... Ele eski belediye binasının öğünden yönümüzü İstasyon caddesine çevürdük.

Emmioğlu, "gelmişken bi de Gapalı çarşıya uğrayak" dedi. "Olur", dedim. Allah var, Gapalı çarşı üzümüzü ağartı. Emmioğlunun da dikkatini çekmiş olacah ki ele bi hayranlıhla bahi her bir yana. Şimdilerde Gapalı çarşı adeta yöresel ürünlerin satış merkezi oldu. Orcik, bastuğ, alma kahı, armut gulağı, gıynah, erişte, gurut, eşbabiye, kofik... Hangi birini sayam ki ele her bişe var. Sonra çıktuh Gapalı çarşıdan. Her belediye başganının modaya uyarak de-

ğüştürdüğü İstasyon caddesine geldük. Cadde hâlâ haraba... Üstü lüle ortası derya alt yanı gene çift şerit olan hanı deyiler ya “desinler ki Haço’nun da hançeri var” misali alt geçitli İstasyon caddesi boyu yürüdük. Caddenin her iki yanında inşaat devam edi. İş makineleri, gürültü, torpah, çamur...

Okulların yoğun olduğu bölgeye geldük. Sağ yanımızda bi zamanların Hulusi Sayın lisesi, sol yanımızda senin de okuduğun şimdilerde adına Mustafa Kemal dedükleri ortaokul... Allah var, depremin yıhtığı bu iki okulu aslına uygun yeniden bi güzel inşa etmişler. Emmioğlu’nun dikkatini sağdaki okulun gapısının üstüne asılı levha çekdi. Levhada;“Gönül Kazancı Meslek Lisesi” yazı. Emmioğlu Gijjik Hüsnü, ele soru dolu gözlerle üzümüne bahtı. Sen de bilisin Elazığ’ın yetiştürdüğü bu paşamız, 991’de Başbakanlık Müşavirliği görevini yürütürken evinin öğünde gözü dönmüş teröristlerce vurularak şehid edilmişti. Adını yaşatmak için bu okula vermişlerdi. Dedüklerine göre depremde sonra yüklenici firmanın isteği üzerine okula, okulu inşa eden mütahidin anasının adını vermişler; anlattım emmioğluna. Sonra da Paşa’mızın isminin bir başka okula Murat Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesine verildiğini söledim. Üzüntülü bir biçimde “Olur mu?”, dedi. Ben de “oldu işde”, dedim.

Yürüdük, ele sizin Yiğinki’ye doğru. Dedim ya bu şehrin üzü bi türlü gülmi. Tiren yolunun alt tarafı aynen birahtığın gibi. Çimento fabrikası gene eski yerinde çoh şükür esgiden oluşu gibi etrafa is, pas, toz, duman salmi. Zahar filitre tahmışlar bacalarına. Olan bizim Kesiriğ’in lahanalarına oldu. Bilirsin bi zamanlar sade Elazığ’ın değil çevre illerin de lahana ihtiyacı buralardan karşılanıdi.

Garaçalı çeşmesinden su içtük. Soğuhdu valla. Hanı seninle de gettüğümüz sizin babadan gamla eski evünüzün yanında çay bahçası vardı ya! Ha, işde o bahçanın gapalı kısmında oturduh. Eh ne yapah dışarı sovu. Çaylarımızı yudumlarken emmioğlu Gijjik Hüsnü’ye; “no’lacak bu memletin halı; sen Angara’dasın bilirsın”, dedim. Üzümüne ele ters ters bahtı. “sen ne görisen ben de aynını görüm, sen ne bülisen ben de aynını bülüm”, dedi. Sonra da bahan; “emmioğlu ben çoh sıhıldım, darahtım da birez, hadı Harput’a gidek”, dedi. Eh gırh yılın başında bi Elazığ’a gelmiş, gırmah olamaz elbet. Dur, dedim bizim Gollo Rıza’yı arıyam arabasını ala gele ele gidek. Emmioğlu, “Olur mu ya şimdi Rıza’yı da avara etmiş olacayuh.”, deyince “Olur, olur, hem Gollo bu vesileyle seni de görür”, dedim. Hatta memnun bile olur. Gollo Rıza bizim çocukluk arkadaşımız.

Gollo Rıza, sağ olsun hemen geldi. Üzünde gene maske var, pandemi çıhalı heç çıharmadı üzünden. Kahvenin gapısını açar açnaz; “Gurban olam geldiğin yollara Gijjo, vula valla çoh ösgemişdim seni, ele bi sarılmah geli içimden emme bülisin hastelik var”, dedi. Sonra da son zamanların modasına uyup zumzuh tohuşturup, oturduh. Çaylarımız tezzelendi. Hoş beş, horata derken Gollo, “benim işlerimi bülisiz; tükeni elece birahıp geldim. Aha araba sizin, artuh beni de çarşıya atarsız”, dedi.

Şimdi Harput’tayız. Balah Gazi heykelinin de bulunduğu seyir yeri var ya işde orda. Şehre bahiyuh üskekten. Açıkcası 24 Ocağın teneşire gelesi, eli golu çekilesi depremi fena vurmuş Elazığ’ı. Depremin izleri hâlâ silinmemiş. Meryem dağından tutun da Yalavuz, Rıdvantepe, Boztepe annayacağın Elazığ’ın çevreleyen her tepe yeni yeni mehleler doğurmuş.

“Yürüyek mi birez”, dedim emmioğluna. “He”, dedi. Çihtuh ele yol boyu sağımızda yöresel ürün satan tükenler solumuzda Çınarlı cami... Sara Hatun’u geçtük, garşımızda Harput galası. Diyanet yeni binalar yapmış. Ahan da şimdi Ulu camideyök. Ulucaminin çevresini de bi güzel düzenlemişler.“Harput’u adımlarken Emmioğlu’na “Her bir şeyimiz bozuldu valla! Elazığ’ımız ahan da göç veren illerin başını çeki. Gakgo, valla kaçan kaçana.”, dedim. Emmioğlu, “yahu abardisin gibi geli bahan, bahim de aynı terane... Durup durup duz kavurmanın annamı da yoh! Bah

işde her bir şey güzel, Elazığ gelişmiş, Harput güzelleşmiş, daha ne istisin,” dedi. Baba çaha, vula vallah bizim ya gözümüz kör ya da emmioğlu değişmiş. Nedek! Hanı garibin göğsüne vurmuşlar da vay arham demiş ya! Galiba biz de emmioğlu ile birlikte arhamızı gaybetmişük.

Emmioğluna, “peki, kültürümüz yoh olmasına ne deysin; hanı bi zamanlar bizi Türk dünyasına olduğu kadar bütün dünyaya tanıtan “Uluslar arası Hazar Şiir ahşamları” vardı. Bu kültür faaliyeti şehrimizin adeta markası olmuştu. Bah o da tarihe garişti. Urfalı Özbek Hoca’nın “müziğimizin kabesi” olarak gördüğü Harput müziği gün geçtikçe bozili, halk oyunlarımız, geleneklerimiz, adetlerimiz, adabımız, edebimiz, Gakgo’luğumuz gayip oli. Valla bu durum içimi çoh aciti emmioğlu; ama elimden bi işe gelmi”, dedim. Emmioğlu, üzümüne tik tik bahtı; “Yahu sen ele bi gamsar tablo çizisin sona da densüz densüz gonuşisin ki duyan da Harput yedeğine Elazığ’ı almış götüri sana cah. Bah atalarımız ne demiş, “ayağın sıcah tut başını serin, kendine bi iş bul düşünme derin.” Ahan da sana sölim; sen sen ol bele boş işlere gafanı yorma, ele derin derin de düşünme!

Gızdım emmioğluna da gırmah da istemim. “Ya, ele mi yapam?”, dedim. Annaşılan Angara bi başka bahi bize; gene de içimdekilerini söylemeden edemedim: “Ahan da gış geli, odun kömür fiyatları almış başını gidi. Doğalgaz desen zam üstüne zam... Valla zamkolik olduh! Sen de “ayağın sıcah tut”, deysin. Nasıl olcah bu? Sonra “başın serin tut”, deysin şehrin gençleri vallahi it otari, iş yoh! Adamlar gazih kadar olmuşlar ama babalarının eline bahiler. Sen bunu golay mı sanisin. Sonra ovalarımız; Uluova, Kuzova yanı başlarından akan Fıratın suyuna melül mahsun bahiler, bahiler de ah deyip iç çekiler... İnsanların belleri burhları gırılmış, hırığını sürütmeye çalışı, sen bahan dönisin atasözü ile nasihat verisin.” Emmioğlu susdu. Annaşılan o, bu gonularda gonuşmah istemi. Hanı birez daha üstüne getsem gavga edeceyök valla! Ele ben de sustum. “Gelmişken mezarlığa uğrayah bir Fatiha ohuyah geçmişimize”, dedim, emmioğluna.

Ya işde bele Mustafa Turan Gakgo! Hanı müziğimizin bi başka güzelliği çoh seslisi “Harput Senfonimiz” var ya, Başgan Mehmet Çağlar’ın üzerine titredüğü... Elazığ’da iki defa Angara’da, İstanbul’da, İzmir’de de birer defa icra etmişiz hanı! Emmioğlu ile horata ederken o geldi aklıma. Niye mi geldi? Hanı çok sevdiğimiz bi türkümüz var;

“Kar mı yağmış şu Harput’un başına

Gurban olam toprağına taşına

Henüz girmiş on üç on dört yaşına

Küçük yaşta bir yar sevdim oy nenni.”

Sen demiştin ki bahan; bu türkünün aslı ele del. Bozmuşlar, değiştirmişler.

Türkünün aslı:

“Kar mı yağmış şu Harput’un başına

Gurban olam toprağına taşına

Ecel gelir gurbet elde ölürsem

Dertli yazın mezarımın taşına”

Ya, Gakgo herhal biz, gurbette değil kendi torpahlarımızda dahi ölsek “dertli” yazacahlar mezarlarımızın daşına. Aha benim üreğimi en çoh sızlatan da bu.

Dönüşte emmioğlu, yeni şiir yok mu yeni şiir, dedi. “Var da ben gene sahan Harput için yazdığım esgi bi şiirimi ohuyam” dedim. Sonra da ohudum.

Dile gel Harput’um, duyulsun sesin

Sen Anadolu’mun nur kalesisin.

Asırlar, ayakta alkışlar seni

Sen, öz kültürümün abidesisin.

Dile gel Harput’um, susma n’olursun

Yine sur önünde otağ kurulsun.

Söylensin hoyratlar, sazlar yorulsun

Sen, Anadolu’mun gönül sesisin.

Dile gel Harput’um, Saray Yolu’nda,

Ellerinde mumlar, Nure kolunda

Tamzara bir yanda, Avreş solunda,

Sen, Anadolu’mun gül bahçesisin

Seninle başladı Batı’ya akın.

Bayburt’um, Kerkük’üm seninle yakın.

Virane olsan da üzülme sakın,

Sen, Anadolu’mun neşidesisin.

Ezanı Muhammet senin katından

Yayılsın dört yana Sara Hatun’dan

Birleşen yürekler olsunlar vatan

Sen Anadolu’mun nur çeşmesisin

Çubuk Bey yeniden “Hadi, Hey!” desin

Belek Gazi varsın emirler versin

Yine dört bucakta duyulsun sesin

Sen, Anadolu'mun meş'alesisin

Bir silkin görsünler, o ihtişamı.

Hazarla hazırla büyük rüyamı.

Kucakla sevginle bütün dünyamı.

Sen, Anadolu'mun hazinesisin

Dile gel Harput'um, dile gel, susma.

Elmasın üstüne vurulmaz yama.

Yeniden güneş ol, yol çiz ufkuma

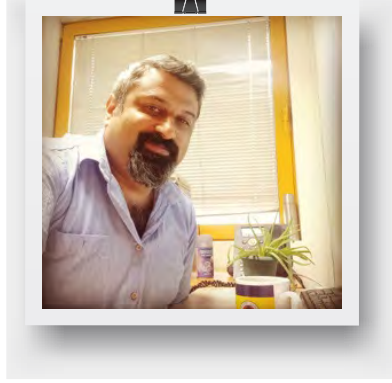
Sen, Anadolu'mun can nefesisin.

Sen, Anadolu'mun can nefesisin.

Ben de bülüm ki mektubun vahtı geçti her geçen güzel haslet gibi. Ancah ben esgi gafayım bülisin. Derdim, geçmişin güzelliklerini geleceğe taşımah. Elazığ'dan, Harput'tan, Hazar'dan herkese gucah dolusu selamlarım var.

Sağlıkla galın. Allah'a emanet olun.

Hadi ÖNAL/ 6 Aralık 2021/ ELAZIĞ

Necati ESMEN

ENGELLİ BİREYLERİN TOPLUMDA VAR OLMA SAVAŞI

Merhaba: Ben Necati ESMEN 1982 Karakoçan Elazığ doğumluyum. Evli, iki çocuk babasıyım. Ben de ortopedik engelliyim. Kendi ihtiyaçlarımı karşılayacak bir seviyede engelim var. Hafif derecede benim engelim. Ama kendi ayakları üzerinde duran, hem çalışıp hem de yazan bir kardeşinizim. Engelli kardeşlerimi iyi anladığımı düşünüyorum. Naçizane edebiyatçı olmak için yıllardır çabalıyorum. Yayınlanmış bir kitabım var. Adı Zeliha, yazmakta olduğum bir kitabım daha var. Bir de şiir kitabım, yakın zamanda yayınlanacak bir aksilik olmazsa.

Başlıkta belirttiğim gibi, engelli bireylerin toplumda var olma savaşı diyebilirsiniz ki, bu adamda abartmış başlığı. Abartıyorum çünkü anlaşılmak istiyorum. İnanın bu ülkede engelli insanlar yaşamak için adeta savaş veriyor. Normal sağlıklı insanlar bile mücadele verirken, bittim tükendim gibi cümleleri çok kullanırlar. Bunu yüzle çarpın ne demek istediğimi daha iyi anlayacaksınız.

Şimdi iki dakikanızı ayırın. Lütfen, empati yapın ama gerçekten empati; bir uzvunuzun eksik olduğunu varsayın. Bu bir eliniz olabilir; kolunuz, bacağınız vs. bu söylediklerim fiziksel engel yani engel grupların için de en kolay diye tabir edilir. Bunun bir de ruhsal, duygusal ve zihinsel olan engelli kardeşlerimiz var. Onlar en zor grupta bana göre.

Ailelere ve yetkililere büyük iş düşüyor. Son yıllarda özel eğitimler çok gelişse de yine de yetersiz kalıyor. Engelli teşhisine göre öğretmen bulmak çok zor. İyi öğretmenler de hemen kendilerini devlet okullarına atıyorlar. Dolayısıyla gelişebilecek öğrenci bile bu yüzden gelişemiyor.

Örneğin, ailelerle görüştüğümde dil terapisti öneriyor hekim. Ama özel eğitim kurumunda, bu eğitimi verecek öğretmen bulunmuyor. Bunun gibi bir sürü örnek verebilirim. Onları anlamamız gerekiyor.

Bu ülkede yaklaşık En Güncel Hali ile Engelli Birey Sayısı 2 Milyon 511 Bin 950. Yaptığım araştırma sonucunda 3 Aralık 2021 tarihi itibarı ile.

Bana sorarsanız daha fazla çok ciddi bir sayı, bazı ülkelerin nüfusundan bile fazla.

Konumuza dönecek olursak, ben her zaman ne yapabilirizi savunurum. Bence engelli kardeşlerimiz için özel toplu taşıma otobüsleri olmalı. Belirli saatlerde büyükşehirlerde özellikle. Çünkü diğer otobüslere binmek sağlıklı vatandaşlar için bile çok zor bir durumken, gerisini siz düşünün. Gözlerimle şahit olduğum bir anıyı paylaşayım. İki tekerlekli sandalyede yağmurda durakta bekleyen iki kardeşimiz otobüs dolu olunca binemediler. Yağmurun altında islanarak beklemeye devam ettiler; içim cız etmişti. Bir sürü örnek verebilirim.

Bir diğer engelde Otizm. Hala ülkemizde bilinmiyor. Eğitimsel olarak çok gerideyiz. Ailelere yeterince bilgi verilmiyor. Çocuğunuz otizm diyor hekim ve eve gönderiyor. Aileler hastanelerde mağdur oluyor; randevular iptal ediliyor. Heyet randevularını almak, rapor çıkarmak milli piyangodan büyük ikramiye kazanmak kadar zor. Herkes başından savmak peşinde. Bu gerçeklerden kaçamayız. Er ya da geç herkes yüzleşecek.

Avrupa'daki engelli ile buradaki engelli arasında çok büyük fark var. Eşimiz, dostumuzla sohbetlerimizde, engelli bireylerle arada bir uçurum kadar fark olduğunu anlatıyorlar. Bu da canımızı acıtıyor! Oradaki haklar en üst seviyede, çok gelişmiş. Engelli hakları, daha doğrusu insan hakları açısından da öyle yani. Bunu sadece hükümetin yanlış politikalarına bağlamakta doğru değil. Tabi ki, hükümetler doğru politikalar uygulamalı. Herkes de elini taşın altına koymalı. Ancak böyle düzelir.

Yine her zaman olduğu gibi, eğitim en önemli husus ve beraberinde doğru teşhiste çok önemli. Bir de engelli kardeşlerimizin aldığı maaş; bence çok komik bir rakam. O maaşla geçinmeleri, hayatlarını idame ettirmeleri mümkün değil.

Bugünün şartlarında engelli annelerinin en büyük korkusu, ben ölünce çocuğuma kim bakacak korkusu. Buna da derhal çözüm getirilmeli. Benim naçizane fikrim, bir fon oluşturulmalı bunla ilgili. Bunlar çok zor gibi gözükse de aslına devletimiz için hiçte zor değil; yapılabilecek şeylerdir. Doğru politikalar uygulanırsa hepsi çözülür.

Birazda güzel şeylerden bahsedelim. Benim bir kitabım çıktı. Engelli bir kızımızın gerçek yaşam öyküsünü anlattım. Kitabın adı ZELİHA. Geri dönüşleri harika, okuyan herkes kendinden bir şey buluyor.

Zeliha, doğarken annesini kaybediyor. Babası tarafından reddediliyor. Bir de engelli olduğu anlaşılıyor. Ama o bir mucizeyi gerçekleştiriyor.

Zeliha örneğinde olduğu gibi asla vazgeçmeyin. Zaten engelli kardeşlerimiz destek görürlerse çok başarılı olurlar. Zeliha kitabı biyografi üzerinden anlattığım bir eser. Bütün online satış noktalarında bulunmakta, mutlaka okuyunuz. Sizi, motivasyonunuzu en üst düzeye çıkaracaktır. Bundan eminim.

Bana instagramdan, facebooktan ve necatiesmen yazdığınızda edebiyatçı yazan sayfadan ulaşabilirsiniz. Takip edebilirsiniz. Engelli kardeşlerime son olarak, hayatta her şeyin bir çözümü vardır. Derdi veren, mutlaka dermanı da vermiştir. Biz yeter ki o dermanı bulmak için çok çaba göstermeliyiz. Belki on kat yorulacağız sağlıklı insanlardan, ama olsun onun tadı da bir başka olur.

Elazığ Kültür Vakfı bana bu fırsatı verdikleri için, Başkanından en alt kademedeki bütün çalışanlarına çok teşekkür ederim. Genel Sekreteri Sayın Murat KATİBOĞLU Beyefendiye ayrıca teşekkür ederim.

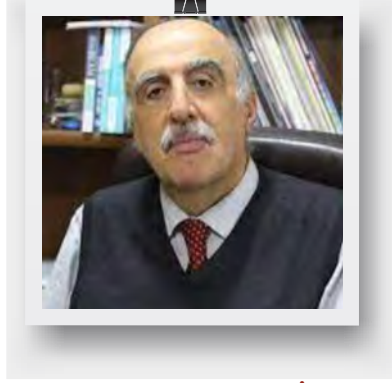
En derin sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

GÖZLERİNDEKİ İŞİĞİ DİYORUM

SÖNDÜRMELERİNE İZİN VERME

ÖMÜR DEDİĞİN KAÇ MEVSİMDİR Kİ

SANA KIŞ OLAN YAZ OLMA DİYORUM.

Bedrettin KELEŞTİMUR

FETHİ SEKİN İÇİN

5 Ocak tarihi, o kadar anlamlı bir tarih ki, o tarihi ruhumun derinliklerine işlemek isterim.

O tarih üzerinde kâh empati, kâh rabita yapmak isterim.

Öyle bir rabita ki, **'şehadetle bayrağı birleştiriyorsunuz!'**

Mukaddes mi, mukaddes bir davanın etrafında halkalanıyorsunuz.

05 Ocak tarihi, **"Arif Nihat Asya'nın Adana'nın kurtuluşu anısına,**

"Bayrak Şiirini yazması ve okumasıdır!"

Gün gelecek, 1975 yılında, **"05 Ocak tarihinde yapılacak Adana'nın kurtuluş yıldönümüne Arif Nihat Asya çağrılmayacaktır!"**

Arif Nihat Asya'nın insanlık âlemine şerh düşecek müthiş ifadeleri,

"05 Ocak tarihi; benim Şeb-i Aruz günümdür. Rabbim huzuruna çağırıyor!" diyecekler.

"Bayrak Şairi..." olarak anılmak kolay mı efendiler?

Esat Kabaklı'yı sıklıkla dinleriz;

"Zemin kan kırmızı ay yıldızı ak

O mübarek bayrak işte bu bayrak!"

Onlar, gıptayla andığımız şehitlerimiz; tek kelimeyle, **'gönüllerde...'**

'Coğrafyayı vatanlaştıran...' kahramanlar!

Allah Resul'ünün övgüsüne mazhar olan İstanbul'un Fatih'i ne diyorlar;

"Fatih olmasaydım, Ulubatlı Hasan olmak isterdim!"

Kur'an buyuruyor, **"Onlar ne güzel arkadaştır;**

Peygamberler, şehitler, sıddıklar, salih amel işleyenler!"

İzmir adliyesinde, **"teröristlerin hain planlarını bozan kahraman polisimiz..."**

Canı pahasına bir büyük facianın önüne geçecektir!"

Hüseyin Nihal Atsız, o meşhur şiirinde ne diyorlar;

“Sızlasa da gönüller düşenlerin yasından

Koşar adım gitmeli onların arkasından

Kahramanlık; içerek acı ölüm tasından

İleri atılmak ve sonra dönmemektir!”

İstiklal Marşı Şairimiz Akif, ruhundan yükselen bir sedayla şehidimizi anacaklar;

“Ey şehit oğlu şehit, isteme benden makber,

Sana ağusunu açmış duruyor Peygamber!”

Şehit, **‘gayelerin gayesindedir’** Fedakârlığın en âlâ zirvesindedir.

İmanla bütünleşen, **‘bir sevgi, bir muhabbet, bir aşk, bir vecd hali...’**

Baskil’in Doğancık Köyünde Elazığ Belediyesi tarafından yapılan;

“Fethi Sekin Külliyesi...” O külliyenin manasına bakarım!

Gelecek nesiller üzerindeki tesirine bakarım!

Fethi Sekin (1973-2017) hayatının baharında, **‘şehadet şerbetini içecekler’**

Şehidimiz FETHİ SEKİN’e ithaf ettiğimiz şiirimizde ne diyoruz;

“Bir anda bütün **gönülleri Feth ettin**

Şehadetinle, yücelikleri kat ettin

Bedri, birlikte **“SEKİN”**e okuyalım

Milleti, vatan uğrunda **“BİR”** ettin

Bin yıllık **kutlu tarihe uyandık**

Malazgirt’te Çanakkale’de şahlandık

Zaferlerle, kahramanları andık

Ey Fethi’m, **“gül bahçesini” “GÜR”** ettin

Gönlümüzün **fatihleri geçiyor**

Tarihe yeniden yollar açıyor

Kıyama kalk ey millet ’im; gün senin;

Zalimlere dünyaları **“DAR”** ettin

Onlar için ölüm, **asude bahar**

Seferleri, dirilişe; **leyl sefer**

Vakit, Hakk’a yakın olma vaktidir;

El Hak, cenneti ümmete **“YAR”** ettin”

Fethi Sekin’in şehadeti bizlere, **‘dirilişi’** haber verdi.

Tabir yerinde ise, **“uyuyan bir milleti uyandırdı!”**

Orhan Şaik Gökyay, **“Bu Vatan Kimin”** şiirinden,

“İleri atılıp sellercesine

Göğsünden vurulup tamercesine

Bir gül bahçesine girercesine

Şu kara toprağa girenlerindir

Gökyay’ım ne yazsan ziyade değil,

**Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil,
Topun namlusundan görenlerindir.”**

Bakara Suresi 154. Ayette ne buyruluyor;

“Allah yolunda öldürülenler için ‘ölüler’ demeyin.

Hayır, onlar diridirler, fakat siz bilemezsiniz.”

“Şehitlere Ağlanmaz ki” şiirimizden;

“Kuran, **“onlar diri”** diyor, ölmedi

Şehitlere **ağlanmaz ki, ağlama!**

Ağlayıp da, yürekleri dağlama

Dağlara bak, **“açan güller”** solmadı

Ahir zamana kadar, solmayacak...

Hakikat, **“vatanın tapusu”** onlar

Yücelikleri seçenlerde, onlar

“Şahadet edecek” neferler, onlar

Dağlara bak, **“açan güller”** solmadı

Ahir zamana kadar, solmayacak...

Nerede tatlı bir rüzgâr esende

Semada parlayan yıldız yüzende

Vatanın gül bahçesini gezende

Huzur veren güllere bak, solmadı

Ahir zamana kadar, solmayacak...

Şehitler, Hak katında **“rızkılanır”**

Sevdalarıyla birlikte aklanır

Hatıraları bizlerde saklanır

İsimleri gönüllerde, solmadı

Ahir zamana kadar, solmayacak...

“Ya gazi, ya şehit olmak” isterim

O, **“ulvi yolda”** gezinir hislerim

İmanım hey! davetini beklerim

Gayretim, niyetim, ufkum solmadı

Her nefes alışımda solmayacak

Bir ömür boyu Rabbim soldurmasın, (âmin.)”

SON SÖZÜMÜZ;

“Toprağın örtüsü türbeler kadar yeşil/

Ona su veren dedemin kanları eğil

Seninle bayrak seninle hayat bulsun diye

Şu siperler rütbesiz, âlemsiz değil”

KAYBETTİKLERİMİZ

*Kaybettiğimiz değerli hemşehrilerimize
Allah'tan rahmet diliyoruz.
Kabirleri nur, mekanları cennet olsun.*

1. Naci Taşel (kayınvalidesi) 15.07.2021
2. Ahmet Bilhan 05.08.2021
3. Mustafa Ayduran 08.10.2021
4. Tarkan Çetiner (annesi) 14.10.2021
5. Nafiye Güler 22.11.2021
6. Ayşe Serpil Bilgin 01.12.2021
7. Serpil Şedele 21.02.2022

1988

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sok.
No: 15/3 Dikmen/ANKARA
Tel: 0 312 4802880 • Faks: 0 312 4803808
Eposta: info@elazigvakfi.org.tr • elazigvakfi@gmail.com

www.elazigvakfi.org.tr